

Ion COVALCIUC

**CONTROLUL ȘI VALORIFICAREA
MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII
ÎN PROCESUL PENAL**

Curs universitar

CHIȘINĂU - 2022

CZU 343.13(075.8)
C 80

*Lucrarea este recomandată spre publicare de Consiliul Științific
al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice,
proces-verbal nr. 3 din 12 aprilie 2022*

Recenzenți:

Valeriu CUȘNIR, doctor habilitat în drept, profesor universitar,
director adjunct ICJPS

Tudor OSOIANU, doctor în drept, profesor universitar

Machetare & design copertă:

Ruslan CONDRAT

Prepress:

**Departamentul editorial poligrafic
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI**

mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,

MD-2009, Republica Moldova

e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md

Cursul universitar „Controlul și valorificarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal” este elaborat în cadrul proiectului 20.80009.1606.05 „Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării acordului de asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană” din Programul de Stat 2020-2023.

Lucrarea este orientată aprofundării cunoștințelor în domeniul studiilor de licență. Cursul universitar cuprinde următoarele teme: controlul măsurilor speciale de investigații; controlul măsurilor speciale de investigații de către procuror; controlul judecătoresc al măsurilor speciale de investigații; valoarea probantă a măsurilor speciale de investigații; particularitățile utilizării măsurilor speciale de investigații în procesul penal; inconveniente legislative în utilizarea măsurilor speciale de investigații.

În egală măsură lucrarea poate fi utilă studenților, masteranzilor, doctoranzilor și nu în ultimul rând practicienilor în domeniu.

© I. Covalciuc, 2022
© R. Condrat, 2022, coperta

ISBN 978-9975-135-58-0 (PDF)

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	5
INTRODUCERE.....	6
TEMA 1	
CONTROLUL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII.....	8
1. Noțiuni generale privind controlul măsurilor speciale de investigații....	8
2. Garanțiile procesuale ca instrumente de control al măsurilor speciale de investigații.....	10
TEMA 2	
CONTROLUL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII DE CĂTRE PROCUROR.....	18
1. Noțiuni generale privind controlul măsurilor speciale de investigații de către procuror.....	18
2. Controlul măsurilor speciale de investigații efectuate înafara procesului penal de către procuror.....	20
3. Controlul măsurilor speciale de investigații de către procuror efectuate în cadrul procesului penal.....	22
TEMA 3	
CONTROLUL JUDECĂTORESC AL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII.....	27
1. Noțiuni generale privind controlul judecătoresc măsurilor speciale de investigații.....	27
2. Procedura controlului judecătoresc al măsurilor speciale de investigații.....	29
3. Diferența dintre controlul judecătoresc al măsurilor speciale de investigații în cadrul și înafara procesului penal.....	32
TEMA 4	
VALOAREA PROBANTĂ A MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII.....	39
1. Noțiuni generale privind probatoriu procesual penal.....	39
2. Raportul dintre rezultatele măsurilor speciale de investigații și probele în procesul penal.....	40

3. Rezultatele măsurilor speciale de investigații – mijloace de probă în procesul penal.....	43

TEMA 5

**PARTICULARITĂȚILE UTILIZĂRII REZULTATELOR MĂSURILOR
SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN PROCESUL PENAL.....**

1. Noțiuni generale privind utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal.....	51
2. Cadrul procesual penal privind utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal.....	55
3. Opinii doctrinare privind utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal.....	57

TEMA 6

**INCOVENIENTE LEGISLATIVE ÎN UTILIZAREA REZULTATELOR
MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN PROCESUL PENAL.....**

1. Noțiuni generale.....	64
2. Inadvertențe legislative în utilizarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal.....	65

BIBLIOGRAFIE.....

71

ABREVIERI

alin.	- alineat
AOI	- activitate operativă de investigații
ASI	- activitate specială de investigații
MSI	- măsuri speciale de investigații
art.	- articol
CNA	- Centrul Național Anticorupție
CP RM	- Cod penal al Republicii Moldova
CPP RM	- Codul de procedură penală al Republicii Moldova
CPP Rom.	- Codul de procedură penală al României
CEDO	- Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CtEDO	- Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSJ	- Curtea Supremă de Justiție
HP CSJ	- hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție
DUDO	- Declarația Universală a Drepturilor Omului
DIP MJ	- Departamentul Instituției Penitenciare al Ministerului Justiției
Ed.	- Editura
lit.	- literă
MAI	- Ministerul Afacerilor Interne
nr.	- număr
p.	- pagină
pct.	- punct
RND	- Revista Națională de Drept
RSSM	- Republica Sovietică Socialistă Moldovenească
SIS	- Serviciu de Informații și Securitate
UE	- Uniunea Europeană
URSS	- Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
vol.	- volum
și urm.	- și următoarele
УК РФ	- Уголовный кодекс Российской Федерации
УПК РФ	- Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации.

INTRODUCERE

Una dintre problemele de bază ale procesului penal rezidă în respectarea pe de o parte a drepturilor și libertăților persoanelor antrenate în proces iar pe de altă parte asigurarea scopului procesului penal, care așa după cum rezultă din prevederile art. 2 CPP RM, protejarea de infracțiuni, a persoanei societății și statului. Scop pentru a cărui realizare legiuitorul a considerat necesar ca persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată. Concomitent deoarece realizarea dezi-derat, implică la fel anumite riscuri inclusiv de natură penală legiuitorul a specificat în aceeași normă procesual penală ca scop al procesului penal inclusiv protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite.

Dincolo de analiza modalității în care legiuitorul a ales să definească scopul procesului penal, ceia ce este important în contextul prezentului suport de curs, ține de faptul că riscurile unor eventuale abuzuri ce pot fi comise de către organele judiciare în legătură cu investigarea infracțiunilor sunt evidente pentru legiuitor, anume din acest motiv a fost aleasă formula respectivă de definire a scopului procesului penal.

În altă ordine de idei, însă, este evident că dacă riscul unor abuzuri din partea organelor judiciare este posibil, în general, în cadrul procesului penal, atunci acesta devine mult mai evident în cazul utilizării măsurilor speciale de investigație. Or, metodele clasice reactive de cercetare a infracțiunilor nu doar că sunt incomparabil mai inofensive în raport cu metodele pro active la care se atribuie măsurile speciale de investigație iar ingerința în sfera drepturilor și libertăților omului este mult mai mare în cazul ultimilor.

Pe de altă parte, chiar în eventualitatea abuzurilor, dacă acestea au loc în cadrul unor forme clasice de investigare, ele sunt nu doar că mult mai ușor de sesizat și respectiv de sancționat, dar și mult mai ușor de con-

tracarat, în acest sens procesul penal prevede o serie întreagă de garanții. Situația este însă diferită în cadrul utilizării măsurilor speciale de investigație. Odată ce realizarea măsurilor speciale de investigații de regulă nu sunt cunoscute pentru persoanele supuse acestora, iar eventuala ingerință a agenților statului în sfera drepturilor fundamentale ale omului, de cele mai multe ori, nici nu poate fi sesizată cu consecințele de rigoare. Fapt, care însă nu înseamnă că aceste drepturi nu sunt încălcate, sau dacă violarea anumitor drepturi are loc într-un mod mai voalat, atunci consecințele pentru titular sunt mai ușor de acceptat. Controlul și valorificarea măsurilor speciale de investigații fiind nu doar instrumente veritabile combatere a abuzurilor în realizarea acestora, dar și de asigurare a utilizării eficiente și cu respectarea plenară a drepturilor omului. Cunoașterea mecanisme respective, fiind condițiile de bază pentru realizarea acestor deziderate.

Cursul universitar este orientat pentru programul de masterat, în scopul aprofundării cunoștințelor în domeniul studiilor de licență. Sarcinile didactice fiind constituite din trei nivele – cunoaștere, înțelegere și respectiv aplicare. Lucrarea cuprinde următoarele teme: controlul măsurilor speciale de investigații; controlul măsurilor speciale de investigații de către procuror; controlul judecătoresc al măsurilor speciale de investigații; valoarea probantă a măsurilor speciale de investigații; particularitățile utilizării măsurilor speciale de investigații în procesul penal; inconveniente legislative în utilizarea măsurilor speciale de investigații.

Sursele bibliografice, jurisprudența relevantă inclusiv practica CtE-DO, selectate separat pentru fiecare temă nu doar că completează subiectele abordate în cadrul cursului ci și sugerează masterandului ideea de autoinstruire, identificare noilor modalități de soluționare a problemelor dezbătute inclusiv formarea unei viziuni proprii asupra subiectelor abordate.

Lucrarea în egală măsură poate fi utilă studenților, doctoranzilor și nu în ultimul rând practicienilor în domeniu.

TEMA 1

CONTROLUL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

1. Noțiuni generale privind controlul măsurilor speciale de investigații

Recunoașterea anumitor drepturi și libertăți ca fiind inerente personalității umane nu mai este demult o noutate pentru societatea contemporană, ceea ce este la ordinea zilei ține, mai degrabă, de cum drepturile omului urmează a fi respectate, iar în caz de necesitate apărate și restabilite. Anume acestea din urmă fac diferența între existența pur declarativă a drepturilor omului și existența lor reală. În această ordine de idei, statului, ca furnizor al regulilor de comportament în societate, îi revine și sarcina de a asigura nu doar proclamarea, dar și respectarea și asigurarea respectării drepturilor omului, prin instituirea unui mecanism eficient de control. Concomitent, anumite activități statale sunt de neconceput fără ingerințe în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale. În consecință, odată ce anumite activități sociale nu pot fi desfășurate fără ca acestea să nu aducă atingere drepturilor omului sarcina statului este, pe de o parte, de a stabili cu maximă previzibilitate condițiile în care drepturile persoanei pot fi afectate, precum și mijloacele oferite subiecților expuși pentru a-și proteja drepturile și interesele, din care, cu siguranță urmează, să facă parte și instituția controlului.

Astfel, orice atingere adusă drepturilor persoanei în cadrul urmăririi penale sau judecării cauzei este proporțională gradului de prejudiciabilitate al infracțiunii și pericolozității sociale a individului, în general, și după importanța acesteia pentru stabilirea adevărului în cauza penală respectivă, în particular. Orice drept al individului este recunoscut, la nivel național sau internațional, ca unul fundamental, anume din considerentul că lipsa sau atingerea acestora nu permite manifestarea pleneră a personalității umane. De aceea, orice atingere adusă, indiferent cărui

drept, este tot o lezare ¹.

Un prim pas în vederea stabilirii unui mecanism eficient de control al măsurilor speciale de investigații ține de tendința privind instituționalizarea legală a activității speciale de investigații prin adoptarea cadrului legal respectiv, care nu poate fi decât salutată. Or, este greu de încălcat ceea ce nu există, mai ales, dacă activitățile respective poartă un caracter dacă nu secret, atunci nepublic, iar eventuala ingerință a agenților statului în sfera drepturilor fundamentale ale omului, de cele mai multe ori, nici nu poate fi sesizată de către persoanele vizate cu consecințele de rigoare. Fapt care însă nu înseamnă că aceste drepturi nu sunt încălcate, sau că dacă violarea anumitor drepturi are loc într-un mod mai voalat atunci consecințele pentru titular sunt mai ușor de acceptat. Credem că ingerințele voalate în domeniul drepturilor omului reprezintă răul mare comparativ cu încălcarea deschisă a acestora. Din moment ce efectul este același, dar față de anumite acțiuni publice persoana cel puțin se poate apăra, fie este în cunoștință de existența lor, pe când în cazul unor investigații ascunse persoana nu cunoaște că a fost subiectul unor investigații și, respectiv, chiar dacă ar dispune, atunci nu poate utiliza careva mijloace pentru a-și proteja drepturile.

În altă ordine de idei, la fel de importantă este încărcătura pe care o dă statul, drepturilor și libertăților omului precum și modul în care este tratat titularul acestora în cadrul activității speciale de investigații. Pentru a fi mai elocvenți considerăm suficientă prezentarea abordărilor vest europene prin apelarea la practica Germaniei, care în procedura penală admite utilizarea aparatului secret în domiciliu doar în privința și doar în locuința făptuitorului, în alte împrejurări condițiile respective fiind destul restrictive. Totodată, Curtea Constituțională Federală a Germaniei a explicat că în cazul în care supravegherea acustică în interiorul locuinței are ca urmare și culegerea de informații din domeniul de protecție absolută a esenței vieții private, măsura trebuie întreruptă iar înregistrările șterse, fiind de natură să lezeze demnitatea umană. Lezare care este cauzată nu atât prin măsura de urmărire penală cât prin faptul că este pusă sub semnul întrebării însăși calitatea de subiect pe care o are persoana ². Prin comparație abordarea este diferită în interpretarea organelor judiciare ale Federației

¹ Croitor E. Argumentarea admisibilității înregistrărilor audio/video în procedura penală din perspectiva drepturilor fundamentale. În Revista Națională de Drept. Nr. 6, iunie 2006, p. 73.

² Dolea I. Probele în procesul penal. Îndrumar pentru avocați. Ed. Tipografia Sirius. Chișinău, 2016. p.35.

Ruse. Astfel în hotărârea din data de 19.02.2009, adoptată pe marginea plângerii cet. V. Pișac, Curtea Constituțională a constatat legalitatea interceptării convorbirilor reclamantului în legătură cu realizarea drogurilor, considerând că activitatea infracțională nu face parte din sfera privată a persoanei.

Problema controlului măsurilor speciale de investigații nu a scăpat controlului nici instanței naționale de contencios constituțional.

2. Garanțiile procesuale ca instrumente de controlul al măsurilor speciale de investigații

Destul de importante în sistemul controlului măsurilor speciale de investigații sunt garanțiile procesuale, prin care se înțeleg orice elemente care contribuie la rezolvarea optimă a cauzei penale, în conformitate cu legea, cu adevărul și cu necesitățile realizării scopurilor politicii penale. Într-o accepțiune mai restrânsă, prin garanții procesuale se înțeleg numai mijloacele care asigură drepturile participanților la cauza penală, adică mijloacele legale care permit exercitarea efectivă, reală și consecventă a tuturor drepturilor procesuale în concordanță cu interesele legitime ale fiecărei persoane³.

Prin natura lor juridică, garanțiile procesuale pot fi clasificate în: 1) mijloace ce asigură posibilitatea exercitării obligațiilor și împuternicirilor de către organele statului și persoanele cu funcții de răspundere pentru realizarea scopului procesului penal, prevăzut în art. 1 al Codului de procedură penală; 2) mijloace ce asigură realizarea de către participanți a drepturilor procesuale prevăzute, precum și apărarea libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor⁴.

Am ales să ne referim concomitent atât la garanții ca instrumente inerente pentru protejarea drepturilor persoanei în cadrul procesului penal, cât și în cadrul activității speciale de investigații ca procedură separată, considerând dacă nu posibilă unificarea acestora într-o perspectivă nu prea îndepărtată, iar primii pași, în acest sens, deja fiind efectuați, atunci, deopotrivă, importantă existența garanțiilor procesuale în cadrul ambelor proceduri, iar cu toate deosebirile existente la moment atât procesul penal,

³ Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1993. p.44.

⁴ Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., et al. Drept procesual penal. Ed. CARTIER JURIDIC. Chișinău, 2006. p.41.

cât și activitatea specială de investigații, au mai multe asemănări de esență. Mai mult, aceasta poziție poate fi dedusă și din practica CtEDO, poziție sesizată de către specialiștii români în domeniu care, referindu-se la noua legislație procesual penală, au considerat că legiuitorul român a sancționat practica organelor de urmărire penală care administrau majoritatea mijloacelor de probă înainte de începerea urmăririi penale, inclusiv, audierea făptuitorului, fără aducerea la cunoștință a drepturilor procesuale, prin înlăturarea fazei actelor premergătoare. Astfel, făptuitorul avea în patrimoniul său procesual dreptul de a fi asistat de către avocat încă din faza actelor premergătoare, acesta având, în principiu, calitatea de acuzat, conform jurisprudenței Curții, chiar dacă acuzația penală nu fusese în mod oficial notificată de către organele de urmărire penală (CtEDO, Argintaru c România, decizia de inadmisibilitate din 8 ianuarie 2013, parag. 27) ⁵.

În concluzie, odată ce în rezultatul activității speciale de investigații desfășurată de către agenții statului pot și, de cele mai dese ori, sunt afectate anumite drepturi și libertăți ale omului atunci este logic ca activitatea respectivă nu doar să fie reglementată legislativ, dar ca și cadrul legal să prevadă suficiente garanții de natură să asigure participanților la proces posibilitatea exercitării și apărării drepturilor și intereselor sale. Mai ales, că violarea ascunsă a anumitor drepturi poate fi nu doar tentantă, dar și, deseori, însoțită de comiterea unor abuzuri. Adică activitatea specială de investigații în statul de drept nu poate fi concepută fără existența garanțiilor procesuale. Garanții care să asigure pe de o parte drepturile și libertățile persoanelor vizate, iar pe de altă parte să nu prejudicieze interesele generale ale societății în cadrul activității speciale de investigații.

Aplicarea unui sistem de contrabalante în acest sens fiind destul de actual, și deoarece statul reprezentat de către organele sale și-a rezervat dreptul de practicare a activității speciale de investigații, atunci pe lângă instrumentele statale de contrabalansare a eventualelor ilegalități, ar fi logică găsirea și a altor mecanisme mai neutre, dar nu și, în ultimul rând, mai efective, iar oferirea persoanei în calitate de destinatar și beneficiar al legii, a anumitor mijloace – garanții procesuale, nu doar declarative de natură să-i asigure o protecție eficientă față de intervențiile în sfera drepturilor și libertăților sale s-ar înscrie perfect în calitate de element esențial al acestui mecanism.

În altă ordine de idei, la fel de inovator, de rând cu tentativa salu-

⁵ Udroi M. et. al. Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, editura C.H. Beck, București 2015. p.450.

tabilă din partea legiuitorului de a reglementa comportamentul agenților statului în cadrul activității speciale de investigații al cărei scop, după cum am menționat, pe lângă aducerea activității respective în cadrul legal îl constituie nu în ultimul rând și garantarea respectării drepturilor omului, o altă inovație este încărcătura juridică atribuită acestei activități ⁶. Or, dacă anterior existau luări de poziții prin care se încerca echivalarea procesului gnoseologic din cadrul activității speciale de investigații cu cel din procesul penal ⁷, prin intervențiile menționate mai sus această tendință a căpătat un caracter legislativ. Astfel, a crescut în mod considerabil și posibilitatea utilizării activității speciale de investigații, în scopul rezolvării anumitor sarcini procesuale penale, ca fiind o cale mult mai eficientă pentru obținerea rezultatului scontat. Concomitent, considerăm că, în mod proporțional, va crește și intruziunea în sfera drepturilor omului, iată de ce garanțiile procesuale capătă o importanță deosebită.

Pe de altă parte, stabilirea unor exigențe neproporționale activității speciale de investigații, ar fi de natură să-i anihileze eficiența, lipsind de sens acest procedeu statal de acumulare a informațiilor, în consecință, crescând nu doar siguranța persoanei ca subiect al relațiilor penale de conformare, ci și în calitate de potențial subiect al relațiilor penale conflictuale, dacă e să ne referim la sfera relațiilor juridico-penale a activității speciale de investigații, sferă care, desigur, poate fi extinsă. Altfel spus, la fel de protejați se vor simți atât cei care respectă legea fiind siguri că drepturile lor nu sunt violate, cât și cei care o încalcă având garanția că nu vor fi deconspirați, cel puțin, prin metodele speciale de investigații. Concomitent, pentru prima categorie de persoane, odată cu creșterea siguranței în protecția drepturilor contra ingerințelor activității speciale de investigații, direct proporțional, ar putea crește probabilitatea violării acestor drepturi de către a doua categorie de persoane în cadrul activității infracționale. Afirmarea fiind valabilă pentru tentativele de protejare a drepturilor omului pe calea anihilării activității speciale de investigații. Iată de ce identificarea instrumentarului juridic ce ar permite, pe de o parte, plasarea activității speciale de investigații într-un cadru legal previzibil și bine determinat, ce ar exclude orice posibilitate chiar și ipotetică de violare a drepturilor omului, pe de o parte, iar, pe de altă parte, nu

⁶ Covalciuc I. Activitatea specială de investigații în cadrul documentării infracțiunilor de corupție: riscuri și oportunități. Premise de perfecționare a legislației naționale și de ajustare la standardele Uniunii Europene: Culegere de articole științifice. Chișinău, 2017, p. 180.

⁷ Бозров В. Результатам ОРД - статус доказательств. В Законность, 2004 № 12, с. 23.

ar descuraja activitatea specială de investigații, știrbindu-i din eficiență, constituie una din problemele cheie ale acestei activități social-utile. Un rol aparte în acest proces revenindu-le garanțiilor procesuale.

Se consideră că un drept este garantat atunci când legea, indiferent de natura acesteia, prevede posibilitatea de sancționare pentru încălcările acestuia, cu excepția celor expres admise și prevăzute⁸. Iar pentru intervenția sancționării este imposibilă în lipsa controlului.

Luând în considerare actualul cadru legal și raportându-l la opiniile expuse în literatura de specialitate, am putea evidenția următoarele categorii de garanții procesuale în cadrul activității speciale de investigații⁹:

1. Obligația organelor judiciare de a desfășura din oficiu activități care asigură realizarea și cunoașterea drepturilor procesuale. Obligație care presupune implicit în cadrul efectuării măsurilor speciale de investigații că atât ofițerii de investigații, cât și procurorul dar și judecătorul de instrucție urmează să informeze persoanele supuse măsurilor speciale de investigații despre drepturile de care aceștia beneficiază. Realizarea de către organele judiciare a formelor procesuale care duc la respectarea drepturilor părților. Ceea ce presupune obligația subiecților care efectuează măsurile speciale de investigații să activeze în așa mod, încât să contribuie la respectarea drepturilor omului, obligație care derivă din prevederile art. 11 Legea privind ASI, iar eventualele ingerințe în sfera drepturilor omului să fie efectuate cu respectarea rigorilor legale.

2. Instituirea unui sistem de control integral și eficient care asigură descoperirea încălcării obligațiilor legale și formelor procedurale de ocrotire a drepturilor și intereselor omului. Dacă e să ne referim la garanțiile procesuale în cadrul activității speciale de investigații, în general, și măsurilor speciale de investigații autorizate de către procuror, în special, atunci, după cum este menționat în literatura de specialitate, eficiența sistemului de control la care ne referim este pusă pe seama procurorului. Procurorul, în virtutea împuternicirilor pe care le deține în baza legii, este obligat să întreprindă toate măsurile corespunzătoare, în vederea prevenirii încălcării drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice în procesul efectuării activității speciale de investigații; pentru restabilirea drepturilor încălcate și recuperarea prejudiciului suportat cu ocazia efectuării

⁸ Croitor E. Argumentarea admisibilității înregistrărilor audio/video în procedura penală din perspectiva drepturilor fundamentale. În Revista Națională de Drept. Nr. 6, iunie 2006, p. 76-77.

⁹ Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1993. p.44.

măsurilor speciale de investigații în situația prezenței temeiurilor legale în acest sens ¹⁰. După cum afirmă savantul A. Cozusev, în viziunea noastră, absolut corect, dacă sub forma unor procedee tactice speciale, a unor metode și mijloace, în procesul efectuării activității speciale de investigații sunt admise încălcări ale drepturilor cetățenilor, care pun în pericol viața, sănătatea, demnitatea lor, sau fie că aplicarea procedeelelor tactice contravine legii sau poate duce la încălcarea acesteia, procurorul nu doar că este în drept, dar mai e și obligat de a interveni și a întreprinde măsurile necesare în vederea înlăturării acestor încălcări ¹¹. Procurorul figurează în calitate de garant al drepturilor și libertăților persoanei, implicate în sfera activității procesual-penale, adică exercită o funcție de apărare a ordinii de drept. O astfel de stare a lucrurilor corespunde prevederii constituționale referitoare la recunoașterea, respectarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului ca obligație de bază a statului ¹².

3. Prevederea de către lege a unor sancțiuni tipice corespunzătoare pentru asigurarea desființării sau refacerii actelor efectuate cu încălcarea drepturilor omului. Referitor la această categorie, nu poate fi trecut cu vederea caracterul, deseori, secret al măsurilor speciale de investigații așa după cum acesta rezultă din prevederile legale. Fiind evidentă incompatibilitatea asigurării caracterului secret al activității speciale de investigații cu existența garanțiilor procesuale, cel puțin, la etapa desfășurării acestora, ceea ce însă nu poate depăși această etapă.

Controlul judiciar asupra activității speciale de investigații este aspectul obligatoriu al acesteia „legalizat” în condițiile actuale. În același timp, controlul nominalizat se prezintă a fi și o etapă obligatorie a realizării activității speciale de investigații, care generează îngrădirea drepturilor și libertăților persoanei ¹³.

Controlul judiciar, perceput în sens larg reprezintă o modalitate excelentă și reușită a protecției drepturilor și libertăților persoanelor din

¹⁰ Курышов И. С. Прокурорский надзор за исполнением законов субъектами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание и предварительное следствие в органах внутренних дел. Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Рязань, 2005. 102 с.

¹¹ Козусев А. Надзор за исполнением законов в оперативно-розыскной деятельности. // Законность, 1997, №2, с. 19.

¹² Ульянов В. Г. Государственное обвинение в российском уголовном судопроизводстве (процессуальные и криминалистические аспекты). Автореферат диссертации доктора юридических наук. Краснодар, 2002. с.13.

¹³ Шумилов А. Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности. Учебник. Издательский Дом Шумиловой И. И. М., 2008. с.135.

partea statului în cadrul procesului penal. Controlul respectiv constituie practic unica modalitatea prin care sunt asigurate garanțiile procesuale la efectuarea măsurilor speciale de investigații.

Controlul legalității efectuării măsurilor speciale de investigații conform actualei construcții legislative ar putea fi împărțit convențional după mai multe criterii, după cum urmează:

- controlul din oficiul al efectuării măsurilor speciale de investigații, competența unui asemenea control aparține subiecților împuterniciți cu autorizarea măsurilor speciale de investigații, fiind o obligație legală a acestora;

- controlul legalității efectuării măsurilor speciale de investigații efectuat la plângerea persoanelor care se consideră vătămate în rezultatul efectuării acestor măsuri, este realizat în dependență de categoria măsurii speciale de investigație contestate și procedura în care a avut loc efectuarea măsurii. De către conducătorul subdiviziunii specializate pentru măsurile speciale de investigații atribuite conform legii în competența sa pentru autorizare, de către procuror unipersonal pentru măsurile speciale de investigații efectuate înafara procesului penal și de către procuror la etapa prejudiciară urmat de controlul judecătoresc pentru măsurile speciale de investigații efectuate în cadrul procesului penal;

- controlul exterior al activității speciale de investigații efectuate de către Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, conform prevederilor art. 38 al Legii privind ASI.

I. SURSE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE:

1. Covalciuc I. Activitatea specială de investigații în cadrul documentării infracțiunilor de corupție: riscuri și oportunități. Premise de perfecționare a legislației naționale și de ajustare la standardele Uniunii Europene: Culegere de articole științifice. Chișinău, 2017, p. 180.
2. Croitor E. Argumentarea admisibilității înregistrărilor audio/video în procedura penală din perspectiva drepturilor fundamentale. În Revista Națională de Drept. Nr. 6, iunie 2006, p. 73.
3. Dolea I. Probele în procesul penal. Îndrumar pentru avocați. Ed. Tipografia Sirius. Chișinău, 2016. 55 p.
4. Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., et al. Drept procesual penal. Ed. CARTIER JURIDIC. Chișinău, 2006. 960 p.
5. Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1993. 521 p.

6. Udroiu M. et. al. Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, editura C.H. Beck, București 2015. 1690 p.
7. Бозров В. Результатам ОРД - статус доказательств. В Законность, 2004 № 12, с. 23.
8. Курышов И. С. Прокурорский надзор за исполнением законов субъектами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание и предварительное следствие в органах внутренних дел. Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Рязань, 2005. 301 с.
9. Козусев А. Надзор за исполнением законов в оперативно-розыскной деятельности. // Законность, 1997, №2, с. 19.
10. Ульянов В. Г. Государственное обвинение в российском уголовном судопроизводстве (процессуальные и криминалистические аспекты). Автореферат диссертации доктора юридических наук. Краснодар, 2002. 58 с.
11. Шумилов А. Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности. Учебник. Издательский Дом Шумиловой И. И. М., 2008. 264 с.

II. JURISPRUDENȚA CtEDO:

1. Hotărârea CtEDO din 02 mai 2000 în cauza Condron c. Regatului Unit. [on-line]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58798>

III. JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ:

1. Decizia CP CSJ din 29. 11. 2018. Dosarul nr. 4-1re-203/2018. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1715

IV. ÎNTREBĂRI DE AUTOEVALUARE:

1. Care importanța controlului măsurilor speciale de investigații?
2. În ce constă deosebirea dintre controlul măsurilor speciale de investigații în cadrul și în afara procesului penal?
3. Care este rolul informării persoanele supuse măsurilor speciale de investigații, în contextul controlului acestor activități?
4. Ce reprezintă garanțiile procesuale ?
5. De ce este important controlul măsurilor speciale de investigații în asigurarea garanțiilor procesuale?

TEMA 2

CONTROLUL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII DE CĂTRE PROCUROR

1. Noțiuni generale privind controlul măsurilor speciale de investigații de către procuror

Conform prevederilor legislației în domeniu controlul din oficiu al legalității efectuării măsurilor speciale de investigații, persistă la fiecare dintre etapele desfășurării acestora, și anume:

- la dispunerea măsurilor speciale de investigații de organul abilitat cu controlul legalității care este șeful subdiviziunii specializate pentru măsurile speciale a căror efectuare o poate autoriza conform legii, ori procurorul pentru măsurile speciale pe care le poate autoriza, sau procurorul și judecătorul de instrucție pentru măsurile speciale de investigație a căror efectuare necesită autorizarea judecătorească, evident fiind că pentru măsurile speciale de investigații autorizate de către procuror în procesul penal unicul subiect autorizat cu controlul acestora la etapa respectivă este ultimul. Conform prevederilor art. 132⁴ alin. 1 CPP RM, procurorul care conduce sau exercită urmărirea penală pune, prin **ordonanță motivată**, măsura specială de investigații în executarea subdiviziunilor specializate ale autorităților indicate în Legea privind ASI, fapt care înseamnă implicit verificarea întrunirii condițiilor prevăzute de lege înainte de dispunerea măsurilor speciale de investigații.

- efectuarea propriu-zisă a măsurilor speciale de investigații, la fel, este supusă controlului din partea subiecților menționați mai sus în dependență de măsurile aplicate. În acest sens fiind relevante mai multe prevederi legale atât prevăzute de legislația procesual penală, cum ar fi prevederile art. 132⁴ CPP RM, dar și prevederile respective ale art. 20, alin. 6, 8, 9 din Legii privind ASI, în conformitate cu care dacă, în cadrul examinării raportului, procurorul sau conducătorul subdiviziunii specializate constată că nu sunt respectate condițiile de efectuare a măsurii speciale de investigații sau că, prin măsura dispusă, se încalcă dispropor-

ționat ori în mod vădit drepturile și interesele legitime ale persoanelor, el dispune încetarea acesteia.

Procurorul sau, după caz, conducătorul subdiviziunii specializate va dispune încetarea măsurii speciale de investigații înainte de expirarea termenului pentru care aceasta a fost autorizată imediat ce au dispărut temeiurile și motivele ce au justificat autorizarea ei.

În cazul în care temeiuri pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații nu mai există, ofițerul de investigații solicită procurorului sau, după caz, conducătorului subdiviziunii specializate încetarea imediată a acestor măsuri.

- documentarea măsurilor speciale de investigații în conformitate cu prevederile art. 132⁵ alin. 4-8 CPP RM, dar și art. 22 alin. 4-8 Legea privind ASI, ambele texte de lege fiind în fond analogice, rezultă că la încetarea măsurii speciale de investigații sau la solicitarea procurorului, ofițerul de investigații care a efectuat măsura transmite acestuia procesul-verbal, la care se anexează toate materialele acumulate în cadrul efectuării măsurii. Procurorul examinează și se pronunță, prin ordonanță, asupra legalității implementării măsurii efectuate.

În cazul în care constată că măsura specială de investigații s-a efectuat cu încălcarea vădită a drepturilor și libertăților omului sau că ofițerul de investigații a acționat cu depășirea prevederilor ordonanței de autorizare, procurorul declară nulă măsura întreprinsă și dispune, prin ordonanță, nimicirea imediată a purtătorului material de informații și a materialelor acumulate pe parcursul efectuării măsurii speciale de investigații. Ordonanța procurorului poate fi atacată la procurorul ierarhic superior.

În cazul în care se constată, prin ordonanță, legalitatea efectuării măsurii speciale de investigații, procurorul informează persoanele care au fost supuse măsurii speciale de investigații.

Din momentul informării, persoana supusă măsurii speciale de investigații are dreptul să ia cunoștință de procesul-verbal privind efectuarea măsurii speciale de investigații și de ordonanța procurorului cu privire la legalitatea măsurii efectuate.

O situație oarecum diferită a fost prevăzută de legiuitor pentru măsurile speciale de investigații autorizate de către conducătorul subdiviziunii specializate, care se consemnează într-un raport și se prezintă acestuia, fără a fi prevăzute careva mecanisme de verificare.

2. Controlul măsurilor speciale de investigații efectuate înafara procesului penal de către procuror

Pentru întregirea tabloului referitor la rolul procurorului în cadrul verificării activității speciale de investigații am considerat necesar apelarea la prevederile art. 14 al Legii privind ASI, în conformitate cu care procurorul controlează legalitatea efectuării măsurilor speciale de investigații, precum și rezultatele măsurilor speciale de investigații pe care le-a autorizat sau asupra cărora a solicitat autorizarea judecătorului de instrucție cât și examinează contestațiile asupra legalității măsurilor speciale de investigații efectuate de ofițerul de investigații.

Concluzia care se impune din cele relatate este că procurorul este nu doar unicul subiect din afara subdiviziunilor specializate ale autorităților care efectuează activitatea specială de investigații cu cele mai vaste atribuții în domeniul verificării activității speciale de investigații, dar practic este unic și din perspectiva deciziilor procesuale pe care le poate lua în cadrul acestor proceduri. Concluzie care vine să fie confirmată și prin prevederile art. 5 al Legii cu privire la Procuratură, nr. 3 din 25.02.2016, în conformitate cu care procurorul efectuează, inclusiv din oficiu, controlul asupra respectării legislației privind ASI, dar și din prevederile art. 6 al aceluiași act normativ din care rezultă că procurorul dispune și de instrumentele juridice corespunzătoare inclusiv pentru sancționarea disciplinară a persoanelor culpabile de încălcarea prevederilor legale în cadrul activității speciale de investigații ¹⁴.

Activitatea procurorului și controlul judiciar, suplinindu-se și asigurându-se reciproc, urmează să asigure drepturile și libertățile persoanei în cadrul activității speciale de investigații, descoperirea cu succes a faptelor infracționale și tragerea la răspundere a celor vinovați.

În literatura de specialitate fiind exprimată părerea că în sistemul acestor garanții, activitatea procurorului este cu mult mai importantă, deoarece anume el se află în epicentrul câmpului juridic, unde se realizează în mod practic și nemijlocit cerințele, îngrădirile și indicațiile asupra efectuării măsurilor speciale de investigații, care în mod direct sau indirect afectează drepturile persoanelor ¹⁵. Părere pe care o considerăm înteme-

¹⁴ Михайлов В. А., Самоделкин С. М. Прокурорский надзор за исполнением законов органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность. Учебное пособие. Волгоград, 1995. с.4-8.

¹⁵ Лопухина Н. Г. Прокурорский надзор как одна из важнейших гарантий обеспечения конституционного права личности на тайну телефонных переговоров. // Закон и право. М., 2001, №6, с.8.

iată, inclusiv, din cauza că rolului pe care îl are procurorul în activitatea specială de investigații, conform prevederilor cadrului legal autohton.

În același timp, nu putem trece cu vederea că aspectele organizării controlului activității speciale de investigații nu au fost supusă dezbaterilor largi. Fapt care însă nu înseamnă că problema organizării unui astfel de control este în lipsă, sau că nu este suficient de importantă. De altfel, problema în organizarea controlului activității speciale de investigații rezidă în lipsa unei legături adecvate între subiectele, mijloacele și scopul acestuia.

Această afirmație este confirmată, inclusiv, de procedura de contestare a măsurilor speciale de investigații realizate atât în afara, cât și în cadrul procesului penal.

Astfel, în conformitate cu prevederile art. 26 al Legii privind ASI, ordonanța procurorului, prin care a fost autorizată măsura specială de investigații sau prin care s-a constatat legalitatea efectuării ei se contestă la procurorul ierarhic superior de către: a) ofițerul de investigații care a solicitat autorizarea măsurii speciale de investigații și/sau care a efectuat măsura specială de investigații; b) persoana căreia, prin efectuarea măsurii speciale de investigații, i s-au încălcat drepturile și libertățile fundamentale.

Persoanele menționate sunt în drept să atace ordonanța cu privire la: a) refuzul procurorului de a autoriza măsura specială de investigații; b) legalitatea implementării măsurii speciale de investigații; c) declararea nulă a rezultatelor măsurilor speciale de investigații.

Cererea de contestare se adresează procurorului ierarhic superior în termen de 15 zile de la data aducerii la cunoștință a ordonanței și se depune direct acestuia sau procurorului care a emis actul contestat. În cazul când cererea de contestare a fost depusă procurorului care a emis actul contestat, acesta este obligat ca, în termen de 48 de ore de la primirea ei, să o înainteze procurorului ierarhic superior, însoțită de explicațiile sale, de procesul-verbal privind efectuarea măsurilor speciale de investigații și de materialele acumulate în legătură cu efectuarea acesteia, după caz.

Pentru a asigura examinarea cererii de contestare, ofițerul de investigații sau conducătorul subdiviziunii specializate va pune la dispoziția procurorului ierarhic superior materialele necesare în legătură cu cererea de contestare, cu excepția datelor despre persoanele care au contribuit în mod substanțial la efectuarea măsurii speciale de investigații.

Procurorul ierarhic superior examinează cererea de contestare în termen de 5 zile și dispune: a) anularea ordonanței procurorului, cu indi-

carea acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de către acesta; sau b) menținerea ordonanței în vigoare.

Ordonanța procurorului ierarhic superior este irevocabilă.

3. Controlul măsurilor speciale de investigații de către procuror efectuate în cadrul procesului penal

Capitolul VII din CPP RM, reglementează controlul de către procuror al legalității acțiunilor, inacțiunilor și actelor, cu excepția celor pentru care legea a prevăzut o altă procedură de control. Controlul în cauză de regulă vizând acțiuni, inacțiuni și acte, realizate anume în cadrul urmăririi penale. Iar din prevederile art. 298 CPP RM, împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații pot înainta plângere bănuitul, învinuitul, reprezentantul lor legal, apărătorul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte persoane ale căror drepturi și interese legitime au fost lezate de aceste organe.

Plângerea se adresează procurorului care conduce urmărirea penală și se depune fie direct la acesta, fie la organul de urmărire penală. În cazurile în care plângerea a fost depusă la organul de urmărire penală, acesta este obligat să o înainteze, în termen de 48 de ore de la primirea ei, procurorului împreună cu explicațiile sale sau ale organului care exercită activitate specială de investigații, atunci când acestea sunt necesare. Plângerea depusă nu suspendă executarea acțiunii sau actelor atacate dacă procurorul care conduce urmărirea penală nu consideră aceasta necesar.

Conform art. 299 CPP RM, procurorul, în termen de cel mult 15 zile de la primirea plângerii înaintate este obligat să o examineze și să comunice decizia sa persoanei care a depus plângerea. În cazul în care plângerea se respinge, procurorul, prin ordonanță, urmează să expună motivele pentru care o consideră neîntemeiată, explicând, totodată, modalitatea contestării hotărârii sale la judecătorul de instrucție.

Bănuitul, învinuitul, reprezentantul lor legal, apărătorul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora, precum și alte persoane ale căror drepturi și interese legitime au fost lezate de aceste organe, în conformitate cu art. 299¹ CPP RM, pot depune plângere împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate

sau dispuse de procurorul care conduce urmărirea penală sau exercită nemijlocit urmărirea penală ori împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor care au fost efectuate sau dispuse în baza dispozițiilor date de procurorul respectiv.

Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorul teritorial sau de cel al procuraturii specializate, precum și de adjuncții lor, se examinează de Procurorul General sau adjuncții lui ori de procurorii șefi de direcții, secții și servicii ale Procuraturii Generale. Plângerea împotriva acțiunilor, inacțiunilor și actelor efectuate sau dispuse de procurorii șefi de direcții, secții și servicii ale Procuraturii Generale se examinează de Procurorul General sau adjuncții lui.

Plângerea se adresează, în termen de 15 zile din momentul efectuării acțiunii, inacțiunii sau de când s-a luat cunoștință de act, procurorului ierarhic superior și se depune fie direct la acesta, fie la procurorul care conduce sau exercită nemijlocit urmărirea penală. În cazul în care plângerea a fost depusă la procurorul care conduce sau exercită nemijlocit urmărirea penală, acesta este obligat să o înainteze, în termen de 48 de ore de la primirea ei, procurorului ierarhic superior împreună cu explicațiile sale, atunci când acestea sunt necesare.

Ordonanța prin care procurorul ierarhic superior a soluționat plângerea poate fi contestată la judecătorul de instrucție.

Plângerea se examinează de către procurorul ierarhic superior în termenul și în condițiile prevăzute la art. 299 CPP RM, (în termen de 15 zile), care se aplică în mod corespunzător. În cazurile în care plângerea este admisă, procurorul ierarhic superior este în drept: 1) să schimbe temeiul de drept al actului procesual contestat; 2) să anuleze sau să modifice actul procesual contestat ori unele elemente de fapt în baza cărora s-a dispus actul contestat.

În cazurile în care examinarea plângerii înaintate este de competența judecătorului de instrucție, procurorul sau, după caz, procurorul ierarhic superior, în termen de 5 zile, trimite plângerea împreună cu materialele respective de urmărire penală la judecătorul de instrucție.

Textele legale reproduse redau o situație oarecum diferențiată de control al legalității măsurilor speciale de investigații aceasta referindu-se nu doar la organele implicate în activitatea respectivă ci și la sfera nemijlocită a controlului. Astfel, din cele menționate rezultă că măsurile speciale de investigații efectuate în cadrul procesului penal pot fi supuse inclusiv controlului judiciar al acestei faze prejudiciare, pe când măsurile

speciale de investigații efectuate în afara procesului penal nu cunosc o astfel de procedură. În altă ordine de idei, dacă în cadrul procesului penal pot fi depuse plângeri împotriva acțiunilor, inacțiunilor, actelor organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații, atunci în cadrul activității speciale de investigații poate fi contestată doar ordonanța de dispunere și respectiv de verificare a legalității acestor măsuri. Concluzia fiind evidentă odată ce legea prevede diferențiat posibilitatea contestării anumitor acte în dependență de procedura în care acestea au fost efectuate și anume inegalitatea în fața legii. Cele menționate raportate inclusiv la practica CtEDO, care cu ocazia examinării cauzei Argintaru c. României, practic a egalat faza premergătoare pornirii urmăririi penale cu procesul penal,¹⁶ fac imperativă necesitatea intervenției legislatorului pentru corectarea celor relatate. Or, cadrul legal actual ar face posibilă ca ingerința de aceeași gravitate în anumite cazuri să poată fi contestată inclusiv pe cale judiciară, iar în altele nu.

I. SURSE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE:

1. Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., et al. Drept procesual penal. Ed. CARTIER JURIDIC. Chișinău, 2006. 960 p.
2. Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1993. 521 p.
3. Udroi M. et. al. Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, editura C.H. Beck, București 2015. p.1690.
4. Михайлов В. А., Самоделкин С. М. Прокурорский надзор за исполнением законов органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность. Учебное пособие. Волгоград, 1995. 68 с.
4. Лопухина Н. Г. Прокурорский надзор как одна из важнейших гарантий обеспечения конституционного права личности на тайну телефонных переговоров. // Закон и право. М., 2001, №6, с.8.

II. JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ:

1. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani din 30 iulie 2018, Dosar nr. 1- 326/2018
2. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 11. 07. 2019. Dosarul nr. 4-1re-84/2019.[on-line]. Disponibil: <https://www.moldstreet.com/>

¹⁶ Udroi M. et. al. Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, editura C.H. Beck, București 2015. p.350.

TEMA 3

CONTROLUL JUDECĂTORESC AL MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

1. Noțiuni generale privind controlul judecătoresc măsurilor speciale de investigații

După cum am menționat, în cadrul procesului penal după trecerea etapei prejudiciare, controlul privind măsurile speciale de investigații autorizate de către procuror capătă un caracter judiciar, fiind înfăptuit de către judecătorul de instrucție.

Activitatea judecătorului de instrucție referitoare la examinarea și soluționarea plângerilor adresate de părțile în proces și de alte persoane interesate împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organelor de urmărire penală, ale organelor care exercită activitatea specială de investigații și ale procurorului se include în sfera controlului judiciar al procedurii prejudiciare. Atribuțiile judecătorului de instrucție în sfera controlului judiciar sunt reglementate de CPP RM, de Legea privind ASI și de alte legi care conțin anumite norme cu caracter procesual-penal¹⁷.

Cu referire la instituția controlului judiciar în procesul penal, cercetătorul N. N. Covtun menționează că este necesar de a deosebi acele raporturi procesuale în cadrul cărora aspectul de control al activității procesuale (verificarea și aprecierea) este dominant, mijloc de deplin determinat pentru soluționarea unei sarcini procesuale concrete, mijloc de bază pentru atingerea unui scop strict determinat, și unde figurează doar în calitate de element aparte în mecanismul realizării scopului final, deoarece, în caz contrar, controlul prejudiciar „se dizolvă” în cadrul controlului procesual curent, cotidian, realizat în calitate de componentă a unui probatoriu unic¹⁸.

¹⁷ Șterbeț V., Avram M., Popovici T., Gurschi C., Tomuleț C. Ghidul judecătorului de instrucție. Agenția pentru Susținerea Învățământului Juridic și a Organelor de drept „Ex Lege”. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2007. p.163.

¹⁸ Ковтун В. Н. Судебный контроль в уголовном судопроизводстве России: понятие, сущность, формы. Автореферат диссертации доктора юридических наук. Нижний Новгород, 2002. с.10 .

Controlul judiciar asupra activității procesual-penale are mai multe elemente comune cu controlul judiciar asupra activității speciale de investigații. A. Saachean, este de părerea că scopul controlului judiciar asupra activității procesual-penale îl reprezintă apărarea judecătorească (asigurarea) drepturilor constituționale. În sens textual, scopul controlului judiciar asupra activității procesual-penale este analogic scopului controlului judiciar asupra activității speciale de investigații.

Autorul mai este de părerea că obiectul controlului judiciar asupra activității speciale de investigații îl reprezintă dreptul constituțional al persoanei, care urmează să fie îngrădit (sau care este încălcat). Obiectul controlului judiciar asupra activității speciale de investigații îl reprezintă legalitatea și justificarea unei acțiuni (inacțiuni) speciale de investigații concrete sau a unei hotărâri operativ-investigative ¹⁹.

Limitele controlului judiciar asupra activității speciale de investigații așa după cum pot fi deduse din lege, se rezumă la:

- inițierea măsurilor speciale de investigații, cu condiția autorizării măsurilor respective de către judecător;
- etapa efectuării măsurilor speciale de investigații, existența plângerilor din partea persoanelor care se consideră prejudiciate;
- etapa controlului rezultatelor măsurilor speciale de investigații, cu ocazia verificării legalității măsurilor.

În aceste condiții pare a fi plauzibilă opinia că instituția controlului judiciar asupra activității speciale de investigații este totuși, într-o anumită măsură, episodică. Un atare tratament a locului și rolului controlului judiciar asupra activității speciale de investigații urmează a fi considerat drept unul rațional, deoarece sarcina de bază privind legalitatea și motivarea acțiunilor (inacțiunilor) investigativ-operative, precum și a hotărârilor corespunzătoare a persoanelor cu funcții de răspundere care efectuează activitatea specială de investigații este atribuită procurorului²⁰.

¹⁹ Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. с.190-191.

²⁰ Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. с.190-191.

2. Procedura controlul judecătoresc al măsurilor speciale de investigații

Controlul legalității acțiunilor și actelor efectuate de organul care înfăptuiește măsurile operative de investigații, dar și ale procurorului implicat funcțional în această activitate va putea fi efectuat de către judecătorul de instrucție, doar după realizarea controlului intern de către procurorul ierarhic superior.

Instanța competentă să examineze plângerile împotriva actelor ilegale ale organelor care exercită activitate specială de investigații, dar și ale procurorului pe domeniu respectiv este judecătorul de instrucție la locul efectuării măsurilor speciale de investigații ²¹.

Examinarea plângerii împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului care exercită activitate specială de investigații este reglementată de art. 313 CPP RM. În conformitate cu această normă, plângerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuțit, învinuit, apărător, partea vătămată, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plângerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plângerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

Din spectrul actelor menționate de către legiuitor a fi pasibile contestării la judecătorul de instrucție, doar cele sub denumirea de acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei, sunt cuprinse acțiunile organelor care exercită activitatea specială de investigații. În rest, hotărârile privind refuzul organului de urmărire penală: de a primi plângerea sau denunțul privind pregătirea sau săvârșirea infracțiunii; de a satisface demersurile în cazurile prevăzute de lege; de a începe urmărirea penală; ordonanțele privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală, se referă la acțiunile procesual penale, efectuate de către organul de urmărire penală.

Termenul pentru înaintarea plângerii de către persoana interesată este de 10 zile, fiind relativ mai scurt, comparativ cu termenul de 15 zile,

²¹ Șterbeț V., Avram M., Popovici T., Gurschi C., Tomuleț C. Ghidul judecătorului de instrucție. Agenția pentru Susținerea Învățământului Juridic și a Organelor de drept „Ex Lege”. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2007. p.165.

prevăzut pentru contestarea actelor la procuror în conformitate cu Legea privind ASI.

În schimb, termenul de examinare a plângerii de către judecătorul de instrucție este de 10 zile, fiind ceva mai mare decât termenul de 5 zile acordat procurorului în acest scop în conformitate cu Legea privind ASI.

Examinarea plângerii se face, cu participarea procurorului și cu citarea persoanei care a depus plângerea. Neprezentarea persoanei care a depus plângerea nu împiedică examinarea plângerii. Procurorul este obligat să prezinte în instanță materialele respective. În cadrul examinării plângerii, procurorul și persoana care a depus plângerea dau explicații.

În cazul în care judecătorul de instrucție, consideră plângerea întemeiată, adoptă o încheiere prin care obligă procurorul să lichideze încălcările drepturilor și libertăților omului sau ale persoanei juridice depistate și, după caz, declară nulitatea actului sau acțiunii procesuale atacate. În caz contrar, pronunță o încheiere despre respingerea plângerii înaintate.

Deși, din textul Legii privind ASI rezultă că ordonanța procurorului ierarhic superior prin care a fost soluționată contestația asupra măsurilor speciale de investigație este irevocabilă, iar măsurile autorizate de către conducătorul subdiviziunii specializate se contestă la conducătorul autorității a cărei subdiviziune efectuează activitatea specială de investigații, din prevederile legislației procesual-penale rezultă că aceasta nu este tocmai așa, și nu există nici un impediment în contestarea acțiunilor persoanelor care efectuează activitatea specială de investigații la judecătorul de instrucție, cu condiția interferenței între acțiunile respective și procesul penal.

În altă ordine de idei, încheierea judecătorului de instrucție prin care a examinat plângerea asupra acțiunilor organelor care exercită activitatea specială de investigații este irevocabilă. Din prevederile art. 313 alin. 6 CPP RM, rezultă că pot fi contestate doar încheierile judecătorului de instrucție privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, cu recurs la Curtea de Apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.

Concomitent urmează a fi avut în vedere și controlul măsurilor speciale de investigații efectuat la examinarea cauzei în fond, chiar asupra aspectelor verificate în faza de urmărire penală de către judecătorul de instrucție.

Astfel Colegiul penal lărgit al CSJ a constatat că declarând nulitatea

probelor ce rezultă din efectuarea măsurii speciale de investigație – fixarea cu ajutorul mijloacelor tehnice, utilizarea aparatelor tehnice de înregistrare a acțiunilor lui XXXX care au avut loc în cadrul întâlnirii cu XXX la 07.03.2014 – instanța de apel nu a ținut cont:

- de prevederile art. 132/4 alin. (3) CPP RM care permit, în cazurile infracțiunilor flagrante, precum și atunci când există circumstanțe ce nu permit amânare, iar încheierea nu poate fi obținută fără existența unui risc esențial de întârziere care poate conduce la pierderea informațiilor probatorii sau pune în pericolul imediat securitatea persoanelor, autorizarea măsurii speciale de investigații doar în baza ordonanței motivate a procurorului, ca ulterior în termen de 24 de ore toate materialele să fie prezentate judecătorului de instrucție, întru confirmare legalității efectuării acestor măsuri;

- că procurorul la 07 martie 2014 a înaintat demers privind legalizarea și autorizarea măsurii speciale de investigații, solicitând constatarea și confirmarea legalității fixării cu ajutorul mijloacelor tehnice, utilizarea aparatelor tehnice de înregistrare a acțiunilor lui XXX care au avut loc în cadrul întâlnirii cu XXXX la 07 martie 2014;

- prin încheierea judecătorului de instrucție din 07 martie 2014, ce deține calitatea de res judicata (autoritatea lucrului judecat), a fost admis acest demers, motivându-se că este întemeiat și argumentul procurorului precum că întârzierea obținerii autorizației respective de documentare cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice ar fi putut crea prejudicii pentru procesul de probare și exista necesitatea efectuării acestei acțiuni în absența autorizației necesare²².

Deși trebuie să recunoaștem că practica instanțelor de judecată în acest sens nu este una unitară, astfel într-o altă speță, instanța a reținut că nu pot fi acceptate argumentele apelantului referitor la abaterile de la normele procedurale ce au fost precum că admise de organele de urmărire penală și care precum că ar afecta probele acuzării în susținerea învinuirii aduse inculpatului. Invocând prezența de efecte de compromitere a probelor în legătură cu acele acțiuni procedurale efectuate în faza urmăririi penale, avocatul, precum și inculpatul nu au fost lipsiți de posibilitatea de a acționa în conformitate cu prevederile art. 313 CPP, adică să conteste hotărârile și acțiunile organelor de urmărire penală, care ar fi afectat drepturile prevăzute de lege a inculpaților. La faza urmăririi penale

²² Decizia Colegiului penal lărgit CSJ, din 09.03.2021. Dosarul 1ra191/2021.[on-line]. Disponibil: file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\$DIa7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf. vizitat la 20.10.2021.

le, inculpatul și apărătorul acestuia nu au atacat cu plângeri în modul stabilit de lege actele procedurale respective. Conform prevederilor art. 251 alin. (4) încălcarea oricăror prevederi legale decât cel prevăzut la alin. (2) atrage nulitatea actului numai dacă a fost invocată în cursul efectuării acțiunilor - când partea este prezentă, sau la terminarea urmăririi penale - când partea ia cunoștință de materialele cauzei. Însă, apărătorul la terminarea urmăririi penale nu a solicitat declararea nulității probelor. Din aceleași motive, sus indicate, nu poate fi constatată nulitatea interceptărilor și înregistrărilor comunicărilor dintre XXX și XXX fără acordul în scris al acesteia, precum și întocmirea proceselor-verbale de consemnare a măsurilor speciale de investigații de către persoane neîmputernicite cu aceste atribuții, precum și ridicarea unor documente de la XXX²³.

3. Diferența dintre controlul judecătoresc al măsurilor speciale de investigații în cadrul și înafara procesului penal

Cele menționate par să argumenteze opinia precum că legea este favorabil protecției drepturilor și libertăților omului prin stabilirea modului de atacare a unor acțiuni și acte ilegale ale organului de urmărire penală, ale organului care exercită activitatea operativă de investigații sau ale procurorului care exercită nemijlocit acțiuni de urmărire penală, judecătorului de instrucție în scopul restabilirii drepturilor și libertăților lezate²⁴. Opinie, pe care, însă, o considerăm doar parțial adevărată, cel puțin, în privința activității speciale de investigații. Or, dincolo de cele menționate mai sus, referitoare la tratamentul juridic diferențiat al instituției controlului la sesizarea persoanelor interesate, în cadrul procesului penal și în afara acestuia, câteva aspecte la fel constatate în cadrul lucrării se cer recapitulate cu această ocazie.

Astfel, Legea privind ASI, cât și legea procesual penală prevede obligativitatea informării persoanei supuse măsurilor speciale de investigații, doar odată cu verificarea legalității acestora, și doar dacă acestea se consideră a fi legale, fără a prevedea acest instrument și pentru situațiile

²³ Decizia Colegiului penal lărgit CSJ, din 23.01.2020. Dosarul 1ra 31/2020.[on-line]. Disponibil: file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\$Dla7116.21211/Ghedreutan%20Valeriu.pdf. vizitat la 15.11.2021.

²⁴ Șterbeț V., Avram M., Popovici T., Gurschi C., Tomuleț C. Ghidul judecătorului de instrucție. Agenția pentru Susținerea Învățământului Juridic și a Organelor de drept „Ex Lege”. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2007. p.166.

În care măsura specială de investigații s-a efectuat cu încălcarea vădită a drepturilor și libertăților omului sau că ofițerul de investigații a acționat cu depășirea prevederilor ordonanței de autorizare. În consecință, odată ce în ambele ipoteze drepturile persoanei au fost lezate, nu sunt clare raționamentele legiuitorului, din care cel care a fost prejudiciat ilegal nu poate avea dreptul la protejarea drepturilor sale, informația despre acțiunile respective fiind pentru el neaccesibilă.

În altă ordine de idei, conform prevederilor legale dincolo de actele de dispoziție, care poartă mai mult un caracter formal, printre temeiurile efectuării măsurilor speciale de investigații legiuitorul a enumerat și circumstanțele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale; cât și informațiile, devenite cunoscute, privind: a) fapta prejudiciabilă în curs de pregătire, de comitere sau comisă, precum și persoanele care o pregătesc, o comit ori au comis-o; b) persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori care se eschivează de la executarea pedepsei penale; c) persoanele dispărute fără urmă și necesitatea stabilirii identității cadavrelor neidentificate; d) circumstanțele care pun în pericol ordinea publică, securitatea militară, economică, ecologică sau de altă natură a statului; e) circumstanțele ce pun în pericol securitatea investigatorului sub acoperire sau a membrilor familiei acestuia;

Totodată, conform prevederilor art. 18 alin. 8, 9 al Legii privind ASI, procurorul sau, după caz, conducătorul subdiviziunii specializate va dispune încetarea măsurii speciale de investigații înainte de expirarea termenului pentru care aceasta a fost autorizată imediat ce au dispărut temeiurile și motivele ce au justificat autorizarea ei. În cazul în care temeiuri pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații nu mai există, ofițerul de investigații solicită procurorului sau, după caz, conducătorului subdiviziunii specializate încetarea imediată a acestor măsuri.

Astfel, rezultă că dacă informațiile despre circumstanțele ce pot constitui temei pentru inițierea măsurilor speciale de investigații, nu s-au adeverit soluția este încetarea acestora. Totodată, din prevederile legii la care ne-am referit nu este clar nu doar cum se dispune încetarea efectuării măsurilor speciale de investigații în aceste cazuri, dar și cum urmează a fi apreciate din punct de vedere al legalității. Or, pe de o parte nu se poate susține că măsura specială de investigații s-a efectuat fără încălcarea vădită de fapt a drepturilor și libertăților omului atât timp cât persoana supusă acestor măsuri nu a fost implicată în comiterea acțiunilor ce au constituit „*temei*”, pentru inițierea măsurilor, iar pe de altă parte ofițerul

de investigații, dar și alți subiecți implicați în activitatea specială de investigații au acționat cu bună-credință, atât timp cât legea permite aplicarea măsurilor speciale de investigații pentru colectarea oricăror informații în ceea ce ține de prevenirea, descoperirea și anchetarea infracțiunilor fără a prevedea o condiție esențială (ex. un standard de probabilitate cum ar fi bănuiala întemeiată) pe care organul de drept trebuie să o dovedească organului de autorizare înainte de a începe supravegherea secretă²⁵.

În altă ordine de idei, alt subiect, la fel de important, asupra căruia vrem să atragem atenția, ține de circumstanțele considerate de către legiuitor *temeiuri* pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații, deoarece pun în pericol ordinea publică, securitatea militară, economică, ecologică sau de altă natură a statului. Or, la moment, cadrul legal nu stabilește careva criterii în baza cărora aceste circumstanțe ar putea fi definite, iar pe cale de consecință nu doar că persoanele care ar putea fi afectate prin efectuarea măsurilor speciale de investigații nu dispun de anumite date previzibile pentru a-și putea prognoza propriul comportament, dar în mod automat își pierde din eficacitate și instituția controlului legalității efectuării măsurilor speciale de investigații. Aceasta deoarece este imposibil de verificat dacă activitățile agenților statului la efectuarea măsurilor speciale de investigații în baza temeiurilor menționate corespund criteriilor prevăzute de lege, din moment ce acestea nu există. O asemenea abordare fiind aplicată și de către CtEDO, care nu doar solicită organelor naționale constatarea spre exemplu a unui pericol pentru securitatea statului, ci și ca existența acestui pericol să fie rezonabilă și întemeiată²⁶. Iar odată ce din cele menționate rezultă că, pe lângă infracțiuni, mai există o gamă de fapte de natură să pericliteze *securitatea statului, ordinea publică, drepturile și interesele legitime ale persoanelor*, fapte care la moment încă nu au primit o apreciere juridică din partea legiuitorului, dar pentru investigarea cărora pot fi utilizate măsurile speciale de investigații, considerăm important lichidarea acestor inconveniente prin intervențiile legislative de rigoare, cu renunțarea la caracterul autonom al activității speciale de investigații, ori, altfel spus, prin unificarea cu procedura penală, și nu, în ultimul rând, prin calificarea juridică a faptelor la care ne-am referit, cu atribuirea la temeiurile respective doar a faptelor ce constituie infracțiuni.

²⁵ Klemencic G. Analiza Legii Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații. Strasburg. 2006. p.9.

²⁶ Secția cercetări din cadrul CtEDO. Securitatea națională și practica CtEDO. CE/CtEDO 2013. p.60.

Concomitent, nu putem să nu observăm că contrar celor dispuse în legătură cu încetarea măsurilor speciale de investigații la care ne-am referit mai sus, în cazul în care se constată că măsura specială de investigații s-a efectuat cu încălcarea vădită a drepturilor și libertăților omului sau că ofițerul de investigații a acționat cu depășirea prevederilor ordonanței de autorizare, procurorul declară nulă măsura întreprinsă și dispune, prin ordonanță, nimicirea imediată a purtătorului material de informații și a materialelor acumulate pe parcursul efectuării măsurii speciale de investigații. Ordonanța procurorului poate fi atacată la procurorul ierarhic superior. Soluție, care, pe de o parte, ar face inutile oricare demersuri în vederea restabilirii drepturilor și libertăților vătămate, odată ce informația despre acestea a fost *imediat nimicită*, în situația în care art. 26 al Legii privind ASI, dar nici normele procesuale penale corespunzătoare, nu prevede procedura de suspendare în legătură cu contestarea măsurilor speciale de investigații. Iar, pe de altă parte, păstrarea informațiilor despre persoanele supuse măsurilor speciale de investigații în situația în care temeiurile respective nu au existat de fapt, i-ar prejudicia odată în plus. Sentimentul că la informațiile despre viața privată poate avea oricând cineva acces, chiar dacă se referă la evenimente din trecut, este la fel de vătămătoare ca și colectarea acestor informații. Soluția cu care ar trebui să intervină legiuitorul în acest caz ar urma să asigure informarea tuturor persoanelor supuse măsurilor speciale de investigații despre acest fapt, indiferent de natura măsurilor, asigurându-le dreptul la reparații corespunzătoare și numai după realizarea acestei proceduri, materialele acumulate în cadrul activității speciale de investigații ar putea fi nimicite.

Pe de altă parte, nimicirea informației obținute ilegal nu înseamnă nevalorificarea acesteia, or, din moment ce informația respectivă a devenit cunoscută subdiviziunilor specializate care sunt garanțiile că informațiile, fie probele derivate rezultate din aceasta nu vor fi valorificate. Mai mult, dacă în situația în care informația obținută cu încălcarea legii nu va fi nimicită atunci este, cel puțin, posibilă verificarea „*neutilizării*” acesteia în probatoriul penal, pe când în situația nimicirii acestei informații urmele respective sunt șterse.

I. SURSE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE:

1. Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., et al. Drept procesual penal. Ed. CARTIER JURIDIC. Chișinău, 2006. 960 p.
2. Klemencic G. Analiza Legii Republicii Moldova privind activitatea

- operativă de investigații. Strasburg. 2006. 20 p.
3. Secția cercetări din cadrul CtEDO. Securitatea națională și practica CtEDO. CE/CtEDO 2013. 60 p.
 4. Șterbeț V., Avram M., Popovici T., Gurschi C., Tomuleț C. Ghidul judecătorului de instrucție. Agenția pentru Susținerea Învățământului Juridic și a Organelor de drept „Ex Lege”. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2007. 664 p.
 5. Ковтун В. Н. Судебный контроль в уголовном судопроизводстве России: понятие, сущность, формы. Автореферат диссертации доктора юридических наук. Нижний Новгород, 2002. 59 с.
 6. Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. 212 с.

II. JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ:

1. Decizia CP CSJ din 29. 11. 2018. Dosarul nr. 4-1re-203/2018.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1715
 2. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 10. 10. 2017, dosar nr. 1ra-1206/2017[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9619
 3. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 29. 01. 2019. Dosarul nr. 1ra-23/2019.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13026
 4. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 11. 07. 2019. Dosarul nr. 4-1re-84/2019.[on-line]. Disponibil: https://www.moldstreet.com/bma_userfiles/file/Burlacu%20si%20Baglai%20condamnare%20rejudicare%20CSJ%202%20august.pdf
 5. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ, din 09.03.2021. Dosarul 1ra191/2021. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$DIa7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$DIa7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf)
- Decizia Colegiului penal lărgit CSJ, din 23.01.2020. Dosarul 1ra 31/2020. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$DIa7116.21211/Ghedreutan%20Valeriu.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$DIa7116.21211/Ghedreutan%20Valeriu.pdf)

TEMA 4 VALOAREA PROBANTĂ A MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

1. Noțiuni generale privind probatoriu procesual penal

Probatoriu, conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române reprezintă procedură de culegere a probelor în justiție ²⁷.

Potrivit art. 252 CPP RM, urmărirea penală are ca obiect colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii, la identificarea făptuitorului, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se transmită cauza penală în judecată în condițiile legii și pentru a se stabili răspunderea acestuia. Activitatea de colectare a probelor necesare cuprinde activitățile de descoperire, fixare, verificare și apreciere a probelor prin procedeele probatorii prevăzute de partea generală, titlul IV, capitolul III al CPP RM, precum și prin măsurile operative de investigații ²⁸.

Conform opiniilor doctrinare, aspectele care se implică în probatoriul realizat în procesul penal constau din obiectul probațiunii, sarcina probei și administrarea probelor. Aspecte care urmează să răspundă la întrebările: ce trebuie de dovedit într-un proces pentru a se putea soluționa cauza; cine trebuie să aducă dovezile; cum urmează a se proceda pentru ca aspectele factice cuprinse în probă să producă efecte juridice corespunzătoare în urma reținerii lor ca adevărate de către organele judiciare ²⁹.

În conformitate cu prevederile art. 99 CPP RM, în procesul penal, probatoriul constă în invocarea de probe și propunerea de probe, admiterea și administrarea lor în scopul constatării circumstanțelor care au importanță pentru cauză. Dat fiind faptul că probatoriul reprezintă elementul funda-

²⁷ Dicționarul explicativ al limbii române. [on-line]. Disponibil: <http://m.dex.ro/?world>. Vizitat: 10.12.2021.

²⁸ Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., et al. Drept procesual penal. Ed. CARTIER JURIDIC. Chișinău, 2006. p.509.

²⁹ Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1993. p.341.

*mental care duce la aflarea adevărului în cauza penală și respectiv la soluționarea procesului, legislația procesual-penală reglementează în detaliu atât conținutul cât și mecanismul acestuia. Mai mult, CPP RM, conține o serie de norme cu caracter imperativ, nerespectarea cărora ar face imposibilă utilizarea probelor în cauză, obligând organul judiciar să le excludă din dosar, cum ar fi, de exemplu, prevederile art. 94 CPP RM, unele aspecte ale căruia vor fi reproduse în continuare. În acest sens, Gr. Theodoru menționează că întrucât rămânerea în dosar a mijloacelor de probă ilegal obținute poate influența convingerea judecătorilor cu privire la faptă sau la vreo împrejurare de fapt, s-ar justifica o prevedere potrivit căreia mijloacele de probă obținute ilegal trebuie îndepărtate din dosarul cauzei și efectuate cercetări sub aspectul abuzului în serviciu, fals, cercetare abuzivă etc.*³⁰.

2. Raportul dintre rezultatele măsurilor speciale de investigații și probele în procesul penal

Ceea ce urmează a elucida în continuare ține de întrebarea, cum pot rezultatele măsurilor speciale de investigații ajuta în ceea ce trebuie de dovedit în cadrul unei cauze penale, cine trebuie să le prezinte și cum urmează a proceda pentru ca acestea să producă efectele corespunzătoare. Aceste aspecte, desigur, sunt axate pe noțiunea de probă, acesta fiind unul crucial în simbioza măsurilor speciale de investigații în probatoriul procesual penal, motiv din care am considerat imposibilă desfășurarea de mai departe a studiului fără anumite clarificări în acest sens. Or, ceea ce unește atât activitatea procesual penală propriu-zisă, cât și activitatea specială de investigații în cadrul probatoriului ține în esență de gestionarea probelor.

După cum menționează N. Volonciu – procesul penal constituie un proces de cunoaștere, în care organul judiciar trebuie să ajungă la aflarea adevărului. În activitatea de stabilire a adevărului elementele care duc la realizarea cunoașterii sunt dovezile³¹. Noțiunea fiind sinonimul probei, or, din Dicționarul Explicativ al Limbii Române rezultă că dovadă este faptul sau lucru care arată, demonstrează ceva; probă convingătoare. Totodată prin probă înțelegându-se confirmarea unui adevăr, dovedire;

³⁰ Theodoru Gr. *Tratat de Drept procesual penal*. Ediția a 3-a. Ed. Hamangiu. București, 2013. p.297-298.

³¹ Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I*. Ed. Paideia. București, 1993. p.333.

dovadă, mărturie în sprijinul cuiva sau a ceva³².

În conformitate cu prevederile art. 93 CPP RM, probele sunt elemente de fapt dobândite în modul stabilit de prezentul cod, care servesc la constatarea existenței sau inexistenței infracțiunii, la identificarea făptuitorului, la constatarea vinovăției, precum și la stabilirea altor împrejurări importante pentru justa soluționare a cauzei. Practic aceeași definiție este atribuită noțiunii de probă și în art. 6 pct.33 CPP RM, în conformitate cu care prin probe se înțeleg elemente de fapt, dobândite în modul prevăzut de prezentul cod, ce servesc la constatarea împrejurărilor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei penale.

Probele sunt entități extraprocesuale (există în afara procesului penal) care însă privesc obiectul procesului (fapta și făptuitorul la care se referă). Prin administrarea lor în desfășurarea procesului penal ele capătă caracter procesual. În caz contrar, nu poate fi vorba de probe, ci doar de aparența acestora, or, nu pot fi considerate probe în cadrul unei cauze datele comunicate de martor, care declară că nu cunoaște nimic, fie informația ce rezultă din documentele anexate la dosar, care însă nu se referă la cauza penală. Pe de altă parte, însă, probele există indiferent de faptul dacă existența lor este ori nu cunoscută de organul judiciar, fie dacă au fost ori nu acestea administrate prin mijloacele de probă corespunzătoare³³.

De altfel, în legătură cu natura juridică a acestor noi instituții vizând tehnicile speciale de supraveghere reglementate de CPP rom., profesorul Nicolae Volonciu spunea: „Este greu să conturăm de pe acum natura juridică a acestor noi instituții, întrucât ele nu sunt cu siguranță nici probe, nici mijloace de probă. Tehnicile speciale seamănă mai degrabă cu procedee probatorii clasice regăsite de multă vreme în reglementările juridice penale. Dar și aici apare o notă specifică. O cercetare la fața locului, reconstituire, confruntare, ridicare de obiecte sau percheziție are loc cu deplina cunoaștere a acestei activități de către persoana investigată, pe când în cazul tehnicilor speciale ele rămân oculte pentru subiectul vizat”³⁴.

În consecință, ceea ce deosebește utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în cadrul probatoriului procesual penal ține de

³² Dicționarul explicativ al limbii române. [on-line]. Disponibil: <http://m.dex.ro/?world>. Vizitat: 10.12.2021.

³³ Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I*. Ed. Paideia. București, 1993. p.333.

³⁴ Diaconu V., *Tehnicile speciale de supraveghere sau cercetare, procedee probatorii în NCPP*. [on-line]. Disponibil: <https://www.juridice.ro/256935/tehnicele-speciale-de-supraveghere-sau-cercetare-procedee-probatorii-in-ncpp.html>. Vizitat: 23.08.2021.

metoda prin care probele sunt identificate, culese și prezentate organului judiciar. Regula generală e că în cadrul procesului penal probatoriul este realizat prin mijloacele proprii, iar în anumite condiții strict prevăzute de lege în acest sens pot fi utilizate măsurile speciale de investigații. De altfel, Republica Moldova pe dimensiunea respectivă a avansat comparativ cu fostele republici sovietice, motiv din care vom încerca redarea ulterioară a subiectului anume făcând referire la abordările științifice ale savanților, inclusiv, din fostul spațiu sovietic.

Astfel, deși opiniile specialiștilor în domeniu, cu privire la aspectele generale ale procesului de cunoaștere nu se deosebesc foarte mult, atunci deosebirea devin evidente când este vorba de valoare probantă a rezultatelor măsurilor speciale de investigații în dependență de originea doctrinară.

Spre exemplu, autorul A. Saachean consideră că adevărul sub aspectul teoriei probatoriului reprezintă veriga centrală a întregului mecanism organizațional juridic al utilizării rezultatelor activității speciale de investigații în cadrul fazelor prejudiciare, sufletul și esența atât a activității speciale de investigații, cât și a procesului penal, în latura în care are atribuție la materializarea probatoriului în cauzele penale ³⁵.

În același context, autorul D. Caramâșev, susține că, examinând de pe pozițiile cognoscibilității rezultatele activității speciale de investigații și probele, a ajuns la concluzia că ele sunt fenomene identice în baza faptului că ambele sunt înzestrate cu aceleași trăsături (calități). În primul rând, și rezultatele activității speciale de investigații, și probele din cadrul cauzei penale reprezintă informații (date de fapt). În al doilea rând, prin intermediul acestor date de fapt sunt stabilite împrejurări importante pentru cauza penală ³⁶.

O poziție oarecum apropiată este expusă și de A. Lazăr, care afirmă că utilizarea datelor și informațiilor obținute de organul de urmărire penală prin mijloace investigative este limitată la cauza penală și cu privire la persoanele la care se referă autorizația emisă de procuror. Dispozițiile legale permit, totuși, utilizarea informațiilor și în alte cauze sau în legătu-

³⁵ Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. с.118.

³⁶ Карамышев Д. А. Организационно-правовой механизм обеспечения допустимости доказательств в досудебном производстве. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 2009. с.20.

ră cu alte persoane dacă sunt concludente și utile³⁷.

3. Rezultatele măsurilor speciale de investigații – mijloace de probă în procesul penal

Pentru a răspunde la întrebarea cum urmează a se proceda pentru ca probele (ca elemente extraprocesuale) să producă efecte în cauza penală vom apela la prevederile art. 100 CPP RM, din care rezultă că administrarea probelor constă în folosirea mijloacelor de probă în procesul penal, care presupune strângerea și verificarea probelor, în favoarea și în defavoarea învinuitului, inculpatului, de către organul de urmărire penală, din oficiu sau la cererea altor participanți la proces, precum și de către instanță, la cererea părților.

Mijloacele de probă reprezintă căile prevăzute de lege prin intermediul cărora probele ajung la dispoziția organelor judiciare. În conformitate cu prevederile art. 93 CPP RM, anume actele procedurale în care se consemnează rezultatele măsurilor speciale de investigații constituie mijloace de probă în procesul penal. Privită din perspectiva generală a procesului de cunoaștere, activitatea respectivă în principiu nu diferă sub aspectul metodelor utilizate de la un domeniu la altul, rigorile procesual-penale care privesc modalitatea și limitele utilizării mijloacelor de probă fiind mai degrabă linia destinată, pe de o parte, să asigure combaterea eficientă a fenomenului infracțional, iar, de altă parte, să asigure protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite. În acest sens, de exemplu, metodele de obținere a declarațiilor în procesul penal de tip inchiuzitorial par a fi nu doar mult mai eficiente, dar și mai atractive pentru organele judiciare. Nu în zădar repercusiunile acestora mai sunt aplicate și la ora actuală, un indiciu relevant, în acest sens, fiind bunăoară numărul relativ de mare al cazurilor de aplicare a torturii din partea reprezentanților organelor de drept. Astfel, pentru dovedirea comiterii unei infracțiuni sunt necesare mult mai puține resurse dacă de la persoana suspectă pot fi obținute declarații “convenabile”, prin aplicarea mijloacelor de constrângere. Totuși, consecințele unui asemenea proces sunt mult mai sumbre decât aparentul util care

³⁷ Lazăr A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. Dreptul, nr. 1/2005, p. 203.

poate fi obținut, motiv din care legiuitorul a utilizat mai multe instrumente atât de natură procesuală, cât și extraprocésuală orientate spre descurajarea acestor procese.

În acest sens, descătușarea organului judiciar prin posibilitatea utilizării în procesul de probațiune a rezultatelor măsurilor speciale de investigații nu poate fi decât salutată. Natura actelor procedurale respective este asemănătoare cu ale proceselor-verbale privind acțiunile de urmărire penală. Totodată, legiuitorul a stabilit mai multe condiții de natură să limiteze utilizarea excesivă a măsurilor speciale de investigații în procesul penal, concomitent condiționând și admisibilitatea probelor obținute în rezultatul măsurilor speciale de investigații. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 93 alin. 4 CPP RM, datele de fapt obținute prin activitatea specială de investigații pot fi admise ca probe numai în cazurile în care ele au fost administrate și verificate prin intermediul mijloacelor prevăzute, în conformitate cu prevederile legii procesuale, cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată. Prevederea respectivă fiind anterioară modificărilor operate în CPP RM prin Legea nr. 66, din data de 05.04.2012, ar putea crea o primă senzație că nu-și mai are locul în corpul legii procesual penale, or, pe de o parte, legiuitorul recunoaște în calitate de mijloace de probă actele procedurale în care se consemnează rezultatele măsurilor speciale de investigații, iar, pe de altă parte, menține condiția deja expusă cu privire la datele obținute prin această activitate. Opinia noastră vizavi de cele menționate este că legiuitorul în mod deliberat nu a eliminat art. 93 alin. 4 din prevederile CPP RM, restricția urmând a fi aplicată datelor obținute prin măsurile speciale de investigații efectuate în afara cadrului procesual penal și care nu întrunesc condițiile prevăzute la art. 93 alin. 2 pct.8 CPP RM

Alte condiționalități în utilizarea măsurilor speciale de investigații rezultă din prevederile art. 132¹ alin.2 CPP RM, în conformitate cu care acestea se dispun și se efectuează dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: 1) pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor; 2) există o bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, cu excepțiile stabilite de lege; 3) acțiunea este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În jurisprudența CtEDO, categoria organelor de urmărire penală, include și subdiviziunile operative, fapt care permite a concluziona că fără eforturile comune ale activității speciale de investigații și procesual penale, este dacă nu imposibil atunci destul de dificilă identificarea persoanelor vinovate de comiterea în special a infracțiunilor latente. Capacitatea organelor de urmărire penală de a stabili persoanele vinovate în comiterea infracțiunilor reprezintă unul dintre criteriile „*cercetării efective*”, elaborate de CtEDO. Totodată, cercetarea efectivă presupune nu doar stabilirea persoanelor vinovate în comiterea infracțiunilor ci și tragerea la răspundere a acestora. Conform practicii CtEDO, aceste deziderate constituie nu obligațiune de rezultat, ci obligațiune de mijloace. Organele de urmărire penală urmează să întreprindă toate măsurile posibile și rezonabile pentru administrarea probelor corespunzătoare³⁸. De exemplu, investigațiile omorului unei persoane (art. 2 CEDO), presupun realizarea de către organele de urmărire penală a tuturor măsurilor posibile și care le stau la îndemână pentru acumularea materialului probator³⁹.

În același timp, considerăm că utilizarea nemijlocită a rezultatelor activității speciale de investigații în procesul penal reprezintă nu privilegiul organelor judiciare, ci obligațiunea lor. Această obligațiune este determinată de natura metodologico-juridică a structurilor operativ-investigative și de urmărire penală. În acest sens, percepe esența organelor de urmărire penală (în contextul sistemului de ocrotire a normelor de drept, organele de urmărire penală înglobează, absorb și structurile operativ-investigative) CtEDO. Astfel, CtEDO în cauza *Isaev și alții c. Rusiei* a constatat că organele de urmărire penală urmau să acționeze prompt și operativ, și cu o râvnă deosebită⁴⁰. În altă cauză, cu ocazia examinării cauzei *Argintaru c. României*, CtEDO practic a egalat faza premergătoare pornirii urmăririi penale cu procesul penal⁴¹.

Pentru a fi utilizate în scopului procesului penal, în special pentru a

³⁸ Hotărîrea CtEDO din 26 ianuarie 2006 în cauza *Salman c. Turcia*, cererea nr. 21986/93, paragraful 106. [on-line]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/#{%22appno%22:%2221986/93%22%22}>. Vizitat: 18.01.2021.

³⁹ Hotărîrea CtEDO din 22 februarie 2005 în cauza *Khashiyev și Akaeyeva c. Rusia*, cererea nr. 57942/00 și 57945/00. [on-line]. Disponibil: hudoc.echr.coe.int/webservices/content/pdf/001-117188?TID=thkbhnilzk. Vizitat: 18.01.2021.

⁴⁰ Hotărîrea CtEDO din 24 ianuarie 2005 în cauza *Isaeva c. Rusia*, cererea nr. 57947/00, nr. 57948/00 și nr. 57949/00, paragraful 213. [on-line]. Disponibil: <http://www.srji.org/resources/search/14/>. Vizitat: 18.01.2021.

⁴¹ Udrioiu M. et. al. *Codul de procedură penală*, Comentariu pe articole, editura C.H. Beck, București 2015. p.350.

nu încălca dreptul la un proces echitabil urmează a avea în vedere în special jurisprudența CtEDO în domeniu, aceasta fiind transpusă în jurisprudența națională prin Hotărârea Plenului CSJ a RM din data de 24.12.2014, nr. 11 „*Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție*” care referindu-se și la jurisprudența CtEDO, menționează că: Jurisprudența constantă a CtEDO reține existența provocării la acte de corupere, dacă sunt întrunite următoarele condiții cumulative:

- acțiunea presupusă ca act de corupere tinde să fie probată prin solicitarea care provine de la o persoană ce avea sarcina să descopere infracțiunea sau când există o determinare directă la comiterea unui act de corupere din partea unui denunțător;

- lipsesc indici obiectivi că fapta ar fi fost savârșită fără această intervenție (în special, nu au fost realizate acte de pregătire, ba mai mult ca atât, persoana nu a fost dispusă să comită acte de corupere înainte de contactul cu agenții statului sau, după caz, cu persoane private care acționează sub supravegherea agenților statului);

- nu există suspiciuni obiective că persoana ar fi implicată în acte de corupție înainte de implicarea agenților statului sau, după caz, a persoanelor private care acționează sub supravegherea agenților statului. (*hot. Teixeira de Castro c Portugaliei; Ramanauskas c Lituaniei; Khudobin c Rusiei; Morari c. Moldovei, Pareniuc c. Moldovei, Sandu c. Moldovei*).

Orice declarație că acuzatul a fost provocat la săvârșirea actelor de corupție urmează a fi analizată de către instanțele de judecată în hotărârile sale și este sarcina acuzării să demonstreze că nu a fost o provocare. Instanțele urmează să evalueze dacă acțiunile provocatorului privat au avut efectul provocării și dacă infracțiunea putea fi comisă fără intervenția provocatorului. În sentința instanței de judecată, în cazul în care partea apărării invocă provocarea, urmează să se regăsească următoarele:

- motivarea de ce au fost preferate anumite probe în detrimentul altora;
- motivarea faptului respingerii cererii de administrare a altor probe⁴².

Astfel în una din cauzele examinate Colegiul Penal al CSJ a constatat că la caz, apărarea prin apelurile declarate au sesizat despre încălcarea dreptului la un proces echitabil, prin provocare la săvârșirea infracțiunii și fabricarea dosarului, iar acuzarea a solicitat condamnarea conform învinuirii concretizate. Din lecturarea părții motivante a hotărârii se con-

⁴² Hotărârea Plenului CSJ a RM din data de 24.12.2014, nr. 11. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248. Vizitat 22.10.2021.

stată că lipsește o motivare în sensul admiterii sau respingerii argumentelor părți apărării⁴³.

În altă speță, instanța de apel a susținut părerea primei instanțe, potrivit căreia atât organul de urmărire penală, cât și persoana care l-a sesizat au avut un rol activ în procesul activității speciale de investigații și acumulării probatoriului incriminator, implicarea organului de urmărire penală în constatarea faptelor infracționale de corupție, incriminate inculpaților, fiind decisivă. Or, organul de urmărire penală nu s-a limitat doar la asistarea și înregistrarea acțiunilor de urmărire penală, dar a exercitat acțiuni de provocare la comiterea actelor de corupție, care într-un alt mod, sau situație nu ar fi avut loc⁴⁴.

I. SURSE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE:

1. Diaconu V., Tehnicile speciale de supraveghere sau cercetare, procedee probatorii în NCPP. [on-line]. Disponibil: <https://www.juridice.ro/256935/tehnicele-speciale-de-supraveghere-sau-cercetare-procedee-probatorii-in-ncpp.html>
2. Dicționarul explicativ al limbii române. [on-line]. Disponibil: <http://mex.ro/?world>
3. Dolea I., Roman D., Vizdoagă T., et al. Drept procesual penal. Ed. CARTIER JURIDIC. Chișinău, 2006. p. 960.
4. Lazăr A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. Dreptul, nr. 1/2005, p. 179-210.
5. Theodoru Gr. Tratat de Drept procesual penal. Ediția a 3-a. Ed. Hamangiu. București, 2013. 896 p.
6. Udroi M. et. al. Codul de procedură penală, Comentariu pe articole, editura C.H. Beck, București 2015. 1690 p.
7. Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Volumul I. Ed. Paideia. București, 1993. 517 p.
8. Карамышев Д. А. Организационно-правовой механизм обеспечения допустимости доказательств в досудебном производ-

⁴³ Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 09.03.2021. dosarul 1 ra 191/2021. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$Dla7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$Dla7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf). Vizitat 22.10.2021.

⁴⁴ Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 18.06.2019. dosarul 1 ra 388/2019. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$Dla7116.33857/Cazacu%20Ion,%20Tincu%20Petru.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$Dla7116.33857/Cazacu%20Ion,%20Tincu%20Petru.pdf). Vizitat 30.10.2021.

стве. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 2009. 21 с.

9. Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. 212 с.

II. JURISPRUDENȚA CtEDO:

1. Hotărîrea CtEDO din 26 ianuarie 2006 în cauza Salman c. Turcia, cererea nr. 21986/93, paragraful 106. [on-line]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22%3A%221986%2F93%22%7D>
2. Hotărîrea CtEDO din 22 februarie 2005 în cauza Khashiyev and Akaeyeva c. Russia, cererea nr. 57942/00 și 57945/00. [on-line]. Disponibil: hudoc.echr.coe.int/webservices/content/pdf/001-117188?TID=thkbhnilzk
3. Hotărîrea CtEDO din 24 ianuarie 2005 în cauza Isaeva c. Russia, cererea nr. 57947/00, nr. 57948/00 și nr. 57949/00, paragraful 213. [on-line]. Disponibil: <http://www.srji.org/resources/search/14/>

III. JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ:

1. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 10. 10. 2017, dosar nr. 1ra-1206/2017.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9619
2. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 09.03.2021. dosarul 1 ra 191/2021. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$D1a7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$D1a7424.4924/Burlacu%20Vitalie,%20Baglai%20Irina.pdf)
3. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 18.06.2019. dosarul 1 ra 388/2019. [on-line]. Disponibil: [file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar\\$D1a7116.33857/Cazacu%20Ion,%20Tincu%20Petru.pdf](file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/Rar$D1a7116.33857/Cazacu%20Ion,%20Tincu%20Petru.pdf)
4. Hotărârea Plenului CSJ a RM din data de 24.12.2014, nr. 11. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248
5. Sentința judecătoreiei Chișinău (sediul centru), din 11.04.2017. Dosarul 1-743/2016.
6. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani din 30 iulie 2018, Do-

- sar nr. 1- 326/2018.[on-line]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
7. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 29. 01. 2019. Dosarul nr. 1ra-23/2019.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13026
 8. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 11. 07. 2019. Dosarul nr. 4-1re-84/2019.[on-line]. Disponibil:https://www.moldstreet.com/bma_userfiles/file/Burlacu%20si%20Baglai%20condamnare%20rejudicare%20CSJ%202%20august.pdf
 9. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 18.05.2018. Dosarul nr. 1ra-276/2018.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11072
 10. Decizia Colgiului penal lărgit CSJ din 07. 10. 2014. Dosarul nr. 1ra-1323/201.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2973
 11. Decizia Colgiului penal CSJ din 06. 02. 2019. Dosarul nr. 1ra-335/2019 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12966
 12. Decizia Colgiului penal lărgit CSJ din 12. 03. 2014. Dosarul nr. 1ra-530/2014. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1752

IV. ÎNTREBĂRI DE AUTOEVALUARE:

1. Ce reprezintă proba procesual penală?
2. Care sunt mijloacele de probă în procesul penal?
3. Cum apreciați includerea rezultatelor măsurilor speciale de investigații printre mijloacele de probă în procesul penal?
4. Cum apreciați limitarea utilizării rezultatelor măsurilor speciale de investigații conform art. 93 alin. 4 CPP?
5. Care sunt beneficiile utilizării rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal?
6. Care sunt riscurile utilizării rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal?

V. NOTE:

TEMA 5

PARTICULARITĂȚILE UTILIZĂRII REZULTATELOR MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN PROCESUL PENAL

1. Noțiuni generale privind utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal

Deși, din cele menționate supra este evident că atât opiniile doctrine privind esența informațiilor obținute în rezultatul activității speciale de investigații, cât și cadrul legal inclusiv practica CtEDO, nu le deosebesc cu ceva față de probe, situația se schimbă când vine vorba de efectele acestora în procesul penal.

De exemplu, în opinia savantului V. Grigoriev, rezultatele activității speciale de investigații nemijlocit de la sine, nu corespund cerințelor înaintate de lege față de probe, fiind necesar ca ele să fie transformate în probe ⁴⁵.

Autorul A. Saachean consideră că în prevederile art. 86 CPP al Federației Ruse nu există mențiuni despre dreptul întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor de a prezenta rezultate ale activității speciale de investigații persoanei cu funcție de răspundere, împuternicită cu efectuarea urmăririi penale. Însă, legiuitorul, în art. 89 CPP al Federației Ruse a stabilit că în procesul probatoriului este interzis de a folosi rezultatele activității speciale de investigații dacă ele nu corespund cerințelor înaintate față de probe. Astfel, dacă rezultatele activității speciale de investigații răspund cerințelor înaintate față de probe, pot fi folosite în cadrul probatoriului ⁴⁶.

A. Agutin, la fel, afirmă că rezultatele activității speciale de investigații nu pot fi recunoscute în calitate de probe în cauzele penale chiar din

⁴⁵ Григорьев В. Н., Победкин А. В., Яшин В. Н., Гаврилин Ю. В. Справочник следователя. М., 2008. p.115.

⁴⁶ Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. с.149.

simplul considerent că ele se contrazic cu multiple prevederi ale teoriei procesual-penale ⁴⁷.

O poziție diferită față de cele menționate au exprimat autorii V. Grigoriev, A. Pobedchin, V. Iașin și Iu. Gavrilin care consideră că rezultatele activității speciale de investigații nemijlocit de la sine, nu corespund cerințelor înaintate de lege față de probe, fiind necesar ca ele să fie transformate în probe. Într-adevăr, pentru ca rezultatele activității speciale de investigații să fie examinate în calitate de probe, urmează să li se atribuie un asemenea statut, adică să obțină calitățile admisibilității, utilității, concludenței și pertinentei. Admisibilitatea este determinată de metoda și ordinea de obținere a probei. Prezentarea rezultatelor activității speciale de investigații persoanelor cu funcții de răspundere care efectuează urmărirea penală nu se deosebește cu nimic de prezentarea materialelor de către orice întreprindere, instituție, organizație. Totodată, art. 86 CPP al Federației Ruse nu fixează posibilitatea prezentării persoanei competente cu funcție de răspundere a materialelor din partea întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, inclusiv și de către organele care efectuează activitatea specială de investigații⁴⁸.

A. Zemscova consideră că în baza rezultatelor activității speciale de investigații pot fi luate hotărâri privind audierea martorilor, audierea suplimentară a părții vătămate, bănuțului, învinutului, dispunerea de expertize repetate sau suplimentare ⁴⁹.

Poziții oarecum apropiate au fost exprimate și în doctrina autohtonă anterior modificărilor legislative actuale. Astfel, autorii T. Osoianu și V. Orândaș consideră că informația acumulată și documentată corespunzător în urma desfășurării procesului penal are valoare probatorie. Informația stabilită în urma desfășurării activității operative de investigații poartă caracter de orientare, accesoriu și este predispusă pentru a înainta versiuni și planificări în vederea intentării procesului penal în viitor. Rezultatele activității operative de investigații pot fi utilizate pentru pregătirea și efectuarea actelor de urmărire penală, precum și ca probe

⁴⁷ Агутин А. В. Мировоззренческие идеи в уголовно-процессуальном доказывании. Автореферат диссертации доктора юридических наук. Нижний Новгород, 2005. с.27.

⁴⁸ Григорьев В. Н., Победкин А. В., Яшин В. Н., Гаврилин Ю. В. Справочник следователя. М., 2008. р.101-115.

⁴⁹ Земскова А. В. Правовые проблемы использования результатов оперативно-розыскной деятельности в уголовно-процессуальном доказывании. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 1997. с.17.

în cauzele penale ⁵⁰.

Autorul I. Carlașuc este de părerea că prin documentare operativă se subînțelege procesul de desfășurare a măsurilor operative de investigații în vederea relevării, aprecierii și fixării datelor faptice privitor la infracțiune și persoanele participante, precum și asigurarea utilizării acestor date în procesul penal. Informația stabilită în urma desfășurării activității operative de investigații poartă un caracter de orientare, accesoriu și este utilizată pentru a înainta versiuni și planuri în vederea intențării unui proces penal pe viitor ⁵¹.

Nu mai puțin interesantă pare a fi și viziunea autorilor români anterioară modificărilor legislative în domeniu cu privire la subiectul vizat. Astfel, în opinia lui N. Volonciu, actele premergătoare trebuie să se limiteze la actele strict necesare începerii urmăririi penale. Administrarea probelor pentru lămurirea cauzei sub toate aspectele urmează a se efectua în cadrul procesului penal, în prezența garanțiilor prevăzute de legiuitor ⁵².

A. Lazăr consideră că fiind facultative, actele premergătoare nu se pot efectua decât în situațiile în care datele și indiciile cuprinse în sesizare, privind săvârșirea unei infracțiuni, sunt insuficiente. În materia infracțiunilor, dată fiind complexitatea activităților economice-financiare, comerciale etc., este necesar adeseori un volum important de activități investigative pentru verificarea datelor sesizării în vederea începerii urmăririi penale ⁵³.

Nu se pot efectua în cursul activităților premergătoare acte specifice urmăririi penale ⁵⁴ ori acte care nu sunt necesare începerii urmăririi penale (confundarea acestei activități cu faza de urmărire penală) conform autorului D. Ciunca. Iar E. Ionășeanu, este de părerea că având în vedere necesitatea de a verifica exactitatea unei anumite sesizări, actele premergătoare trebuie să se limiteze la persoanele și faptele arătate în actul de sesizare. În alte situații, este posibilă extinderea actelor premergătoare, în cazul sesizării din oficiu, și la alte persoane, în virtutea rolului

⁵⁰ Osoianu T., Orândaș V. Procedură penală. Partea generală. Curs universitar. Chișinău, 2004. p.45.

⁵¹ Carlașuc I. Corelația dintre activitatea operativă de investigații și procesul penal. În *Legea și viața*. Septembrie (nr. 9), 2007, p.39-42.

⁵² Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Parte specială. Volumul II*. Ed. Paideia. București, 1994. p.63.

⁵³ Lazăr A. *Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă*. *Dreptul*, nr. 1/2005, p.188.

⁵⁴ Ciunca D. *Actele premergătoare și garanțiile procesuale*. În *Dreptul*, nr. 7/1996, p.90.

activ al organului de urmărire penală ⁵⁵.

La același subiect autorul român A. Lazăr consideră că în măsura în care o activitate investigativă se desfășoară cu respectarea tuturor garanțiilor prevăzute de lege, iar rezultatele constatate sunt incluse în procesul verbal de consemnare a efectuării actelor premergătoare, suntem în prezența unui mijloc de probă administrat în condițiile legii ⁵⁶.

Același autor este de părerea că efectuarea cu respectarea dispozițiilor procesuale a unor activități investigative mai largi în faza actelor premergătoare constituie o garanție că decizia începerii urmăririi penale este întemeiată pe date verificate. Aceste activități nu presupun elucidarea cauzei în integralitatea ei, ci sunt limitate la minimul necesar pentru ca organul de urmărire penală să-și poată forma convingerea privind începerea sau neînceperea urmăririi penale. Tratând cu atenția cuvenită efectuarea actelor premergătoare, organele judiciare evită începerea urmăririi penale în cazuri nejustificate, înlăturându-se posibilitatea apariției cadrului legal în care se pot lua anumite măsuri procesuale ce s-ar dovedi în final nejustificate ⁵⁷.

Autorul C. Galchin, însă, consideră că încercarea de a rezolva chestiunea referitoare la utilizarea rezultatelor activității speciale de investigații în cadrul procesului penal fără o revizuire și anulare a vechilor concepte poate duce doar la o fortificare și consolidare a bazelor teoretice în latura interzicerii unei astfel de utilizări. Anumite tendințe în acest sens se manifestă și în sfera elaborării normelor de drept. Reglementările care fixează aplicarea informației operativ-investigative în cadrul probatoriuului se dezvoltă, la ziua de azi, cu regret, pe o direcție contrară cerințelor de moment ale societății pe tărâmul intensificării luptei cu infracționalitatea ⁵⁸.

În fine, admisibilitatea datelor de fapt obținute prin activitatea specială de investigații în calitate de probe pentru cauzele penale impune

⁵⁵ Ionășeanu E. V. Procedura începerii urmăririi penale. Ed. Militară. București, 1979, p.101.

⁵⁶ Lazăr A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. Dreptul, nr. 1/2005, p.190.

⁵⁷ Lazăr A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. Dreptul, nr. 1/2005, p. 191-192.

⁵⁸ Галкин К. С. Оперативно-розыскное обеспечение раскрытия и расследования бандитизма. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 2006. 6 с.

cerințe și probelor⁵⁹.

- să fie pertinente, adică să aibă legătură cu cauza soluționată în procesul penal, cu circumstanțele care trebuie demonstrate în proces;
- să fie concludente, adică să fie esențiale pentru cauză, să contribuie în mod hotărâtor la soluționarea cauzei penale;
- să fie utile, prin urmare să posede calitatea de a clarifica anumite fapte sau împrejurări necesare pentru soluționarea cauzei.

Opiniile exprimate vin să dovedească odată în plus că cadrul legal și doctrina juridică sunt interdependente și se influențează reciproc. Ceea ce este de remarcat însă ține de faptul că practic toți autorii recunosc valoarea informativă a rezultatelor măsurilor speciale de investigații, diferența ținând de opiniile exprimate vizavi de admisibilitatea acestora în procesul penal. Această problemă în viziunea noastră a fost soluționată de către legiuitorul autohton odată cu adoptarea Legii privind ASI și modificările corespunzătoare din legislația procesual-penală.

2. Cadrul procesual penal privind utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal

Mijlocul de probă prin intermediul căruia rezultatele măsurilor speciale de investigații ajung la dispoziția organului judiciar îl reprezintă procesul-verbal de consemnare a măsurii speciale de investigații.

Conform prevederilor art. 24 din Legea privind ASI, rezultatele măsurilor speciale de investigații pot servi drept temei pentru efectuarea altor măsuri speciale de investigații în scopul prevenirii criminalității și asigurării securității statului, ordinii publice, precum și în calitate de probe dacă au fost efectuate în cadrul unei cauze penale.

Iar art. 22 din aceeași lege prevede obligativitatea reflectării rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul-verbal respectiv, prevedere care rezultă și din conținutul art. 132⁵ CPP RM.

Procesul-verbal care trebuie să respecte, în primul rând, condițiile de formă: 1) locul, data și ora începerii și finisării măsurii speciale de investigații; 2) funcția, numele și prenumele subiectului care întocmește procesul-verbal; 3) numele, prenumele și calitatea persoanelor care au participat la efectuarea acțiunii, iar dacă este necesar, adresele lor, obiec-

⁵⁹ Didăc V., Căpățici M., Cușnir V., Moraru V., *Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații*. Elan Poligraf. Chișinău, 2009. p. 326

țiile și explicațiile acestora; 4) descrierea detaliată a faptelor constatate, precum și a acțiunilor întreprinse în cadrul efectuării măsurii speciale de investigații; 5) mențiunea privind efectuarea, în cadrul realizării măsurii speciale de investigații, a fotografierii, filmării, înregistrării audio, utilizarea mijloacelor tehnice, condițiile și modul de aplicare a lor, obiectele față de care au fost aplicate aceste mijloace și rezultatele obținute. (2) La procesul-verbal se anexează, în plic sigilat, purtătorul material de informații care conține rezultatele măsurilor speciale de investigații. (3) Procesul-verbal și purtătorul material de informații se anexează la cauza penală.

Această categorie de procese-verbale se încheie din punct de vedere cronologic, pentru fiecare măsură specială de investigație efectuată.

Întrebarea care apare în acest sens ține de natura „*rezultatelor măsurilor speciale de investigații*”, or, raportând cele menționate la categoriile de probă, mijloc de probă, procedeu probator, putem constata că rezultatele respective în sensul în care li-a fost atribuit acestora de legiuitor se referă la categoria de probă, mijlocul de probă constituindu-l procesul - verbal în care sunt consemnate rezultatele respective, iar măsura specială de investigații reprezintă procedeu probator.

Constatare, care este sprijinită inclusiv de prevederile legale, astfel, conform prevederilor art. 1, din Legea privind ASI, rezultă că activitatea specială de investigații se efectuează în scopul culegerii *de informații* necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirii și cercetării infracțiunilor. Totodată, măsurile speciale de investigații reprezintă mijloacele prin care este realizată activitatea specială de investigații, ceea ce înseamnă că pot fi efectuate doar pentru culegerea *informațiilor*, la care ne-am referit mai sus, iar rezultatele măsurilor speciale de investigații nu pot reprezenta nimic altceva decât *informațiile* respectiv colectate și reflectate în forma corespunzătoare.

Noțiunea de informații, utilizată de către legiuitor, este echivalentă celei de probă din procedura penală, în sens de element de fapt, ce servește la constatarea împrejurărilor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei penale. Ceea ce face diferența între informații culese în rezultatul măsurilor speciale de investigații și probă utilizată în procesul penal, ține de procedura administrării lor, procedură de care depinde posibilitatea ori dimpotrivă interzicerea de utilizare a informațiilor la care ne-am referit în probatoriul penal.

3. Opinii doctrinare privind utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în procesul penal

Opiniile specialiștilor la care ne-am referit permit a evidenția două abordări a acestei situații. Astfel, o serie de specialiști consideră că rezultatele măsurilor speciale de investigații pot deveni probe în procesul penal dacă sunt administrate în modul prevăzut de legislația procesual penală, chiar dacă inițial acumularea informațiilor respective s-a efectuat în afara cadrului procesual penal. Relevantă în acest sens fiind opinia expusă de I. Curășev, conform căruia trebuie să se ia în calcul faptul că norma procesual penală menționează că în cadrul probatoriului este interzisă folosirea rezultatelor activității speciale de investigații dacă ele nu corespund cerințelor înaintate față de probe în conformitate cu legea procesual penală. În legătură cu acest fapt, procurorul este în drept de a da indicații privind efectuarea acțiunilor de urmărire penală vis-a-vis de verificarea informațiilor obținute de pe urma activității speciale de investigații. În calitate de astfel de acțiuni de urmărire penală ar putea fi: audierea în calitate de martori a conducătorilor subdiviziunilor speciale de investigații, examinarea înregistrărilor audio și video obținute în cadrul activității speciale de investigații, dispunerea de expertize în privința acestor înregistrări ⁶⁰.

Această abordare, era aplicată anterior modificărilor legislative în domeniu și de către organele judiciare autohtone, cu care nu putem fi de acord, considerând că nu satisface nici pe departe exigențele procesual penale. Or, pe de o parte, însăși promotorii acestei viziuni recunosc că rezultatele obținute în cadrul măsurilor speciale de investigații nu pot fi recunoscute în calitate de probe în procesul penal, deoarece nu corespund cerințelor înaintate față de ultimele, fiind administrate în afara cadrului procesual penal, însă, totodată, propun „legalizarea”, acestor informații prin intermediul mijloacelor procesual penale. Aceasta, desigur, vine în contradicție cu prevederile art. 94 alin.1 CPP RM, care prevede că în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute: prin violarea drepturilor și libertăților persoanei; prin încălcarea dreptului la

⁶⁰ Курьшов И. С. Прокурорский надзор за исполнением законов субъектами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание и предварительное следствие в органах внутренних дел. Диссертация на соискание степени кандидата юридических наук. Рязань, 2005. с.102.

apărare; cu încălcări esențiale de către organul de urmărire penală a dispozițiilor prezentului cod etc. În altă ordine de idei, prin metoda propusă de către autorii respectivi *de facto* nu se administrează probe în procesul penal ci probele administrate prin măsurile speciale de investigații și documentate corespunzător, adică mijloacele de probă.

De altfel, în legătură cu această abordare, autorii români au sesizat o situație de risc pentru echitatea procesului, referindu-se la interceptarea discuțiilor dintre client și avocat. Risc care constă în aceea că garanțiile oferite de lege în acest caz sunt minime, deoarece a fost produs un prejudiciu părții care a discutat cu avocatul său, iar discuțiile pentru a putea fi selectate sunt ascultate sau chiar transcrise. Organele de urmărire penală au luat cunoștință de conținutul lor, și le poate duce la identificarea altor probe⁶¹. Pe de altă parte odată recunoscând că rezultatele măsurilor speciale de investigații nu corespund cerințelor înaintate față de probe, autorii respectivi, recunosc în mod implicit și faptul că organele judiciare au intrat în posesia unor informații relevante pentru cauza penală, fără respectarea exigențelor procesual penale, iar tendința ulterioară de a le „legaliza”, precum și obținerea unor probe derivate din acestea contravin prevederilor art. 94 CPP RM, urmând a fi excluse din dosar.

Alt grup de autori la care ne alăturăm și noi, poziția cărora este în concordanță de poziția exprimată de CtEDO (*cauza Argintaru c. României*), la acest capitol, pun accentul pe legalitatea administrării probelor. De altfel, această poziție a fost aplicată și către legiuitorul autohton la modificarea cadrului normativ. Concluzia care s-ar putea formula pe baza celor enunțate este că modelul actual al probatoriului procesual penal aplicat în Republica Moldova a depășit vechiul model din care am făcut parte și care presupunea activitatea specială de investigații și cea procesual-penală, ca fiind activități paralele care se intersectau în dependență de necesitatea soluționării anumitor probleme comune în domeniul cercetării infracțiunilor. Iar modul în care datele obținute în cadrul activității speciale de investigații se transformă în mijloace de probă în procesul penal nici pe departe nu asigură garanțiile procesual-penale existente.

Pentru a fi mai elocvenți este suficient să trecem în revistă, de exemplu, metodele de obținere a anumitor informații prin chestionarea cifrată cu concursul unor persoane care acordă ajutor serviciilor operative, în consecință subiectul interviului de cele mai dese ori nici nu este la

⁶¹ Volonciu V. et al. Noul Cod de procedură penală comentat, ediția 2-a, revizuită și adăugită, editura Hamangiu 2015. p.343.

curent cu desfășurarea acțiunii respective, iar eventualele garanții procesual-penale pe care acesta li-ar fi avut în dependență de calitatea sa procesuală (martor, parte vătămată, bănuit, etc.), desigur, nu sunt respectate. În schimb, informațiile obținute prin metoda respectivă pot fi ulterior cu ușurință confirmate prin procedee probatorii procesual penale, ceea ce nici pe departe nu asigură respectarea interdicției de a obține probe derivate dintr-o probă obținută prin încălcarea prevederilor procesual-penale, conform art. 94 alin. 5 CPP RM.

În cazul în care elemente de fapt au fost prezentate printr-un mijloc neprevăzut de lege sau o probă a fost administrată printr-un mijloc de probă legal, dar realizat cu încălcarea dispozițiilor legale (se constată că martorul a fost supus violenței și amenințărilor, că s-a efectuat o percheziție ilegală și s-au ridicat unele obiecte ori s-a purces la o înregistrare neautorizată), se pune problema sancțiunii pentru încălcarea legii în administrarea probelor. Ca regulă, în asemenea cazuri, mijloacele de probă obținute ilegal nu au valoare probatorie și documentele care le cuprind sunt scoase din dosar pentru a nu-i influența pe judecători. Pe lângă prevederea că probele trebuie să fie obținute prin mijloacele prevăzute de lege, se impune ca aceste mijloace să fie obținute și în condițiile legii, altfel ele nu pot fi folosite nici în dovedirea învinuirii, nici a apărării. Când ne referim la obținerea lor în mod ilegal, facem trimitere la dispozițiile legale care prevăd cum sunt administrate aceste mijloace de probă și care trebuie respectate întocmai: pe de o parte, se dă efect procesual interdicției de a se întrebuița violențe, amenințări, promisiuni sau îndemnuri pentru a se obține probe; pe de altă parte, se dă efect procesual și altor situații în care devine ilegală obținerea unor mijloace de probă, cum ar fi o percheziție neautorizată, înregistrarea neautorizată a unei convorbiri telefonice etc. Interdicția de a fi folosite mijloace de probă obținute ilegal constituie o sancțiune procesuală sub forma inadmisibilității, a excluderii din probatoriu în procesul penal a mijloacelor de probă care nu sunt permise de lege sau au fost administrate cu încălcarea prevederilor legale care le garantează autenticitatea.

Pentru a fi mai expliciti, vom încerca să identificăm modul în care pot fi administrate în proces atât corpurile delictive, cât și documentele, prin măsuri speciale de investigații și care ar putea fi riscurile utilizării pe scară largă a acestora în calitate de procedee probatorii. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 132² alin.1 pct.2) CPP RM, în acest sens ar putea fi utilizate următoarele măsuri speciale de investigații: a) identificarea

abonatalui, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; c) controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite; f) livrarea controlată; g) achiziția de control.

Prin fiecare din metodele respective este posibilă nu doar identificarea, dar și acumularea anumitor obiecte, fie documente ce prezintă interes pentru cauza penală și care pot fi ulterior recunoscute în calitate de corpuri delictive, ceea ce însă face diferența dintre aplicarea măsurilor respective și procedeele procesual penale de rigoare este gradul de respectare a drepturilor omului și garanțiile oferite în cadrul încălcării acestora, motiv din care ori de câte ori administrarea anumitor probe este posibilă prin mijloacele prevăzute de legislația procesual –penală, utilizarea măsurilor speciale de investigații în acest sens nu poate fi acceptată. În caz contrar, devine, îndeosebi, vulnerabil dreptul la apărare, iar pe cale de consecință și dreptul la un proces echitabil. Relevantă în acest sens este și practica CtEDO, care în cauza *Condron c. Regatului Unit*, a constatat că dreptul la tăcere este afectat când autoritățile recurg la subterfugiul obținerii mărturiei de la suspect⁶².

I. SURSE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE:

1. Ciunca D. Actele premergătoare și garanțiile procesuale. În *Dreptul*, nr. 7/1996, p.90.
2. Carlaşuc I. Corelația dintre activitatea operativă de investigații și procesul penal. În *Legea și viața*. Septembrie (nr. 9), 2007, p.39-42.
3. Ionășeanu E. V. Procedura începerii urmăririi penale. Ed. Militară. București, 1979, 203 p.
4. Lazăr A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. *Dreptul*, nr. 1/2005, p.188.
5. Osoianu T., Orândaș V. Procedură penală. Partea generală. Curs universitar. Chișinău, 2004. 256 p.
6. Volonciu N. *Tratat de procedură penală. Parte specială. Volumul II*. Ed. Paideia. București, 1994, 517 p.
7. Агутин А. В. *Мировоззренческие идеи в уголовно-процессуаль-*

⁶² Dolea I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu Aplicativ*. Ed. Cartea Juridică. Chișinău, 2016. p.91.

- ном доказывании. Автореферат диссертации доктора юридических наук. Нижний Новгород, 2005. 52 с.
8. Галкин К. С. Оперативно-розыскное обеспечение раскрытия и расследования бандитизма. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 2006. 22 с.
 9. Григорьев В. Н., Победкин А. В., Яшин В. Н., Гаврилин Ю. В. Справочник следователя. М., 2008. 747 с.
 10. Саакян А. Г. Оперативно-правовой механизм использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2010. 212 с.
 11. Земскова А. В. Правовые проблемы использования результатов оперативно-розыскной деятельности в уголовно-процессуальном доказывании. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. М., 1997. 20 с.

II. JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ:

1. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 29. 01. 2019. Dosarul nr. 1ra-23/2019.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13026
2. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 11. 07. 2019. Dosarul nr. 4-1re-84/2019.[on-line]. Disponibil: https://www.moldstreet.com/bma_userfiles/file/Burlacu%20si%20Baglai%20condamnare%20rejudicare%20CSJ%202%20august.pdf
3. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 18.05.2018. Dosarul nr. 1ra-276/2018.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11072
4. DCC nr. 1 din 16.01.2020 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 195g/2019 și nr. 202g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 93 și 164 din Codul de procedură penală.
5. Decizia Colegiului penal lărgit CSJ din 07. 10. 2014. Dosarul nr. 1ra-1323/201. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2973
6. Decizia Colegiului penal CSJ din 06. 02. 2019. Dosarul nr. 1ra-335/2019. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12966

TEMA 6

INCOVENIENTE LEGISLATIVE ÎN UTILIZAREA REZULTATELOR MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN PROCESUL PENAL

1. Noțiuni generale

Alt aspect la care am dori să ne referim în legătură cu utilizarea măsurilor speciale de investigații în cadrul probatoriuului penal, ține de faptul că nu toate măsurile respective au această funcționalitate. Referitor la o parte dintre măsurile speciale de investigații există prevederi legale directe din care rezultă că imposibilitatea utilizării lor în probatoriu penal, alte măsuri speciale de investigații nu pot satisface aceste cerințe datorită esenței sale. Astfel, dacă e să ne referim la prima categorie atunci, în conformitate cu prevederile art. 18 alin. 3 Legea privind ASI măsurile prevăzute la alin. 1 pct. 1), precum și cele prevăzute la alin. 1 pct. 2) lit. c), e), și f) se efectuează numai în cadrul unui proces penal, conform CPP RM. Celelalte măsuri prevăzute la alin. 1 pct. 2 se efectuează atât în cadrul unui proces penal, cât și în afara acestuia. Măsurile prevăzute la alin. 1 pct.3 se efectuează în afara procesului penal. Din textul de lege enunțat rezultă că practic toate măsurile speciale autorizate de către procuror, care sunt enumerate în art. 18 alin. 1 pct. 2 din lege, și anume identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; urmărirea vizuală; controlul transiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite; investigația sub acoperire; supravegherea transfrontalieră; livrarea controlată; colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată; cercetarea obiectelor și documentelor; achiziția de control, pot fi efectuate în cadrul procesului penal. Reiterând prevederile art. 24 Legea privind ASI, constatăm că rezultatele măsurilor speciale de investigații pot servi drept temei pentru efectuarea altor măsuri speciale de investigații în scopul prevenirii criminalității și asigurării securității statului, ordinii publice, precum și în calitate de probe dacă au fost efectuate în cadrul

unei cauze penale. Adică utilizarea în cadrul probatoriului penal a măsurilor speciale de investigații este condiționată de efectuarea acestora în limitele unui proces penal desfășurat de organul de urmărire penală într-un caz concret referitor la una sau mai multe infracțiuni săvârșite sau presupus săvârșite.

În altă ordine de idei, însă art. 132¹ alin. 1, CPP RM, prevede în mod direct că activitatea specială de investigații reprezintă totalitatea de acțiuni de urmărire penală cu caracter public și/sau secret efectuate de către ofițerii de investigații în cadrul urmăririi penale numai în condițiile și în modul prevăzut de prezentul cod, or, altfel spus, în cadrul procesului penal, după pornirea urmăririi penale efectuarea măsurilor speciale de investigații în afara prevederilor codului de procedură penală nu este posibilă. Totodată, art. 132² alin.1 pct.2) CPP RM, enumeră următoarele măsuri speciale de investigații autorizate de către procuror: identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; urmărirea vizuală; controlul transmițerii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite; investigația sub acoperire; supravegherea transfrontalieră; livrarea controlată; achiziția de control.

2. Inadvertențe legislative în utilizarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal

Referitor la măsurile speciale de investigații care prin esența sa nu pot fi utilizate în cadrul probatoriului penal, putem menționa investigația sub acoperire, în acest sens art. 136 CPP RM, prevede că investigația sub acoperire se autorizează pe perioada necesară pentru a descoperi faptul existenței infracțiunii. Investigatorul sub acoperire culege date și informații, pe care le pune, în totalitate, la dispoziția procurorului care a autorizat măsura specială de investigații. Și respectiv investigatorul sub acoperire poate fi audiat ca martor în cadrul procesului penal. Poziție analogică fiind exprimată și în literatura de specialitate, conform căreia prin investigarea sub acoperire nu se obțin în mod direct mijloace de probă, ci date și informații care pot fi folosite pentru stabilirea strategiei investigative a organului de urmărire penală. Elementele, de fapt, constatate cu prilejul folosirii procedurii probatoriu, pot fi folosite în procesul penal prin intermediul unor mijloace de probă reglementate în cadrul

menționate la prevederile art. 94 alin. 1 pct. 4 CPP RM, în conformitate cu care în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanța de judecată și nu pot fi puse la baza sentinței sau a altor hotărâri judecătorești datele care au fost obținute de o persoană care nu are dreptul să efectueze acțiuni procesuale în cauza penală, rezultă că întreaga construcție legislativă orientată spre implicarea ofițerilor de investigații în efectuarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal devine inutilă.

Din conținutul prevederilor art.94 alin.1 CPP RM înțelegem că în total există 12 cazuri în care poate fi invocată atât din oficiu, cât și la cererea părților inadmisibilitatea probelor obținute pe baza măsurilor speciale de investigații în calitate de sancțiune procesual penală.

În toate acestea situații poate fi invocată și nulitatea actelor procesual - penale privind administrarea probelor în conformitate cu prevederile art.251 alin.1 CPP RM. Numai în anumite cazuri, care sunt indicate în art.94 alin.1 pct,2) și 3) CPP RM: respectiv prin încălcarea dreptului la apărare a bănuitului, învinuitului, inculpatului, părții vătămate, martorului sau/și prin încălcarea dreptului la interpret, traducător al participanților la proces poate fi invocată și nulitatea absolută, deoarece acestea sunt expres indicate și în art.251 alin.2 CPP RM.

Prima deosebire dintre nulitate și inadmisibilitatea probelor este că prima categorie de sancțiuni procesual penale poate viza orice acțiuni și acte procedurale, pe când inadmisibilitatea vizează acțiuni și acte procedurale prin intermediul cărora datele de fapt constatate se *transformă* în probe.

O altă deosebire este că nulitățile relative pot fi invocate numai pe parcursul sau la sfârșitul realizării acțiunii procesual penale, sau la momentul când sunt aduse la cunoștință actele procedurale în care sunt consemnate acțiunile ce sunt pretinse nule (de regulă, la etapa terminării urmăririi penale).

Cele expuse se referă, în egală măsură, la toate măsurile speciale de investigații, cât și la actele procedurale în care acestea sunt consemnate. Astfel, în conformitate cu prevederile art.132⁵ alin.6 CPP RM: „În cazul în care constată că prin acțiunile întreprinse ofițerul de investigații a încălcat vădit drepturile și libertățile omului, procurorul sau judecătorul de instrucție declară nule măsurile întreprinse și sesizează autoritățile competente”. Dar dacă procurorul sau judecătorul de instrucție nu a declarat nule anumite măsuri și acte realizate în legătură cu desfășurarea activității spe-

cială de investigații, acest fapt nu ar putea să împiedice judecătorul din instanța de fond să excludă din dosar probele obținute prin intermediul măsurilor speciale de investigații ori să nu le pună la baza sentinței sau altor hotărâri judecătorești, datele care au fost obținute cu încălcările prevăzute în art.94 alin.1 pct.1)-12) CPP RM.

Iar, în final, ținem să atragem atenția asupra unor neconcordanțe legislative de natură să împiedice utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigații în probatoriul procesual penal. Acestea țin de prevederile art. 24 alin. 2 Legea privind ASI, în conformitate cu care informația despre forțele (cu excepția persoanelor care acordă sprijin autorităților ce efectuează măsuri speciale de investigații), mijloacele, sursele, metodele, planurile și **rezultatele activității speciale de investigații**, precum și despre organizarea și tactica desfășurării măsurilor speciale de investigații, *care constituie secret de stat*, poate fi desecretizată numai în conformitate cu legislația. Iar din prevederile art. 7 alin. 4 lit „a” din Lege cu privire la secretul de stat nr. 245 din 27.11.2008, rezultă că se atribuie la secret de stat informația despre efectivul, forțele, conținutul, planurile, organizarea, finanțarea și asigurarea tehnico-materială, formele, tactica, metodele, mijloacele și **rezultatele activităților de informații, de contrainformații și operative de investigații**. Ceea ce ne interesează în contextul probatoriului și asupra căruia credem că ar urma să intervină legiuitorul, ține de atribuirea la secret de stat a rezultatelor măsurilor speciale de investigații, condiționat conform Legii privind ASI și necondiționat conform Legii nr. 245. Or, atribuirea acestora la secret de stat indiferent de informația ce o conțin, pe de o parte, nu corespunde situației de fapt în domeniu, iar, pe de altă parte, ar îngreuna în mod nejustificat procesul de administrare a probelor în procesul penal. De altfel, practica utilizării măsurilor speciale de investigații în procesul penal denotă în mod cert că de la prevederea legală menționată se face abstracție, organele judiciare analizând esența rezultatelor măsurilor speciale de investigații nu forma acestora. În acest sens fiind relevante materialele mai multor cauze penale în care au fost utilizate măsurile speciale de investigații la care am făcut trimitere. Comun pentru toate cauzele penale studiate este că prevederile Legii nr. 245 nu au fost observate de către organele judiciare or nici în una dintre cauze rezultatele măsurilor speciale de investigații nu au fost secretizate și/sau desecretizate în forma prevăzută de lege. Fapt care însă nu înseamnă că contradicție evidențiată nu există și că ea nu urmează a fi corectată.

I. SURSE BIBLIOGRAFICE RECOMANDATE:

1. Ionășeanu E. V. Procedura începerii urmăririi penale. Ed. Militară. București, 1979, 203 p.
2. Lazăr A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. Dreptul, nr. 1/2005, p.188.
3. Osoianu T., Orândaș V. Procedură penală. Partea generală. Curs universitar. Chișinău, 2004. 256 p.
4. Volonciu N. Tratat de procedură penală. Parte specială. Volumul II. Ed. Paideia. București, 1994. 517 p.
5. Udroi M. Procedură penală. Partea specială. editura C.H. Beck, București 2015. 728 p.
6. Udroi M. et al. Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Vol I. Editura C. H. Beck, București, 2015. 828 p.

II. JURISPRUDENȚA CtEDO:

1. Hotărârea CtEDO din 08 martie 2016 în cauza *Morari contra Republicii Moldova* nr. 65311/09. 8 March 2016 [on-line]. Disponibil: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„itemid”:\[„001-161369”\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„itemid”:[„001-161369”]})

III. JURISPRUDENȚA NAȚIONALĂ:

1. Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 10. 12. 2019. Dosarul nr. 1ra-1169/2019. [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=15039
2. Extras din Decizia Colegiului penal lărgit al CSJ din 24. 06.2014. Dosarul nr. 1ra-917/14.[on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2673

IV. ÎNTREBĂRI DE AUTOEVALUARE:

1. Care sunt măsurile speciale de investigații, ce nu pot fi utilizate în probatoriul procesual penal?
2. Care este efectul utilizării ilegale a măsurilor speciale de investigații?
3. Ce impedimente legislative în utilizarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal cunoașteți?

V. NOTE:

BIBLIOGRAFIE

1. CARLAȘUC, I. Corelația dintre activitatea operativă de investigații și procesul penal. In: *Legea și viața*. 2007, nr. 9, pp. 39-43. ISSN 1810-309X.
2. CIUNCAN, D. Actele premergătoare și garanțiile procesuale. In: *Dreptul*. 1996, nr. 7, pp. 86-91. ISSN 1018-0435.
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003. *Monitorul Oficial*, 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
4. Codul de procedură penală al României adoptat prin Legea nr. 135/2010 [on-line]. Disponibil: <https://legeaz.net/PdfDoc/ncpp-actualizat.pdf>
5. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994 : Publicat: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 1 din 12.08.1994 ; Republicat: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 78/140 din 29.03.2016 ; Declarația de independență a Republicii Moldova (1991). Chișinău : Farmec-Lux, 2018. 80 p. ISBN 978-9975-104-66-1.
6. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 04.11.1950. Semnată de către RM la 13.07.1995, Ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr. 1298-XIII din 24.07.1999 [online]. Disponibil: https://drepturilecopilului.md/files/01_Conventia%20europeana%20a%20drepturilor%20omului.pdf
7. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New-York la 15 noiembrie 2000 [on-line]. Disponibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/39751>
8. COVALCIUC, I. Activitatea specială de investigații în cadrul documentării infracțiunilor de corupție: riscuri și oportunități. In:

- Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul. Seria „Științe Sociale”. 2017, nr. 2, pp. 83-93. ISSN 2345-1858.
9. CROITOR, E. Argumentarea admisibilității înregistrărilor audio/video în procedura penală din perspectiva drepturilor fundamentale. In: Revista Națională de Drept. 2006, nr. 6, pp. 73-78. ISSN 1811-0770.
 10. Declarația universală a drepturilor omului. Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 217 A (III) din 10.12.1948. București : ONU, 1998. 48 p.
 11. Decizia Colegiului penal al CSJ RM în dosarul penal nr. 1ra-738/2015 [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5341
 12. Decizia Nr. 51 din 16 februarie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală [on-line]. Disponibil: https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2016/03/Decizia_51_2016opinie.pdf
 13. DIACONU, D.-V. Tehnicile speciale de supraveghere sau cercetare, procedee probatorii în NCPP [on-line]. Disponibil: <https://www.juridice.ro/256935/tehnicele-speciale-de-supraveghere-sau-cercetare-procedee-probatorii-in-ncpp.html>
 14. Dicționarul explicativ al limbii române [on-line]. Disponibil: <http://m.dex.ro/?world>
 15. DIDĂC, V., CĂPĂTICI, M., CUȘNIR, V. et al. Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații. Chișinău Elan Poligraf, 2009. 339 p. ISBN 978-9975-66-137-9.
 16. DOLEA, I., ROMAN, D., VIZDOAGA, T. et al. Drept procesual penal. Chișinău : Ed. Cartier juridic, 2005. 960 p. ISBN 9975-79-343-6.
 17. DOLEA, I. Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat. Chișinău : Ed. Cartea Juridică, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.
 18. DOLEA, I. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ. Chișinău : Cartea Juridică, 2016. 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7.
 19. DOLEA, I. Probele în procesul penal : Îndrumar pentru avocați. Chișinău Ed. Tipografia Sirius., 2016. 55 p. ISBN 978-9975-57-202-6.

20. Dosarul penal nr. 2013970490. Judecătoria mun. Bălți.
21. Dosarul penal nr. 2015040159. Judecătoria mun. Bălți.
22. Dosarul penal nr. 2015790292. Judecătoria mun. Bălți.
23. FANU-MOCA, A. Nelegalitatea interceptărilor și înregistrărilor audio sau video efectuate în faza actelor premergătoare. In: Dreptul. 2013, nr. 12, pp. 198-205. ISSN 1018-0435.
24. Hotărârea CtEDO din 02 august 1984 în cauza Malone contra Marii Britanii, nr. 8691/79 [on-line]. Disponibil: <http://jurisprudencedo.com/Malone-contra-Marea-Britanie-Supravegherea-persoanei-Condițiile-legii-interne.html>
25. Hotărârea CtEDO din 10 februarie 2006 în cauza Iordachi și alții cîontra Moldovei, nr. 25198/02 [online]. Disponibil: [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/IORDACHI%20SI%20ALTII%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/IORDACHI%20SI%20ALTII%20(ro).pdf)
26. Hotărârea CtEDO din 22 februarie 2005 în cauza Khashiyev și Akaeyeva contra Russia, cererea nr. 57942/00 și 57945/00. [on-line]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68419>
27. Hotărârea CtEDO din 24 ianuarie 2005 în cauza Isaeva contra Russia, cererea nr. 57947/00, nr. 57948/00 și nr. 57949/00, paragraful 213 [on-line]. Disponibil: <http://www.srji.org/resources/search/14/>
28. Hotărârea CtEDO din 26 ianuarie 2006 în cauza Salman contra Turcia, cererea nr. 21986/93, paragraful 106 [on-line]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58735>
29. Hotărârea CtEDO din 02 mai 2000 în cauza Condron contra Regatului Unit, nr.35718/97, 2 May 2000 [online]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58798>
30. Hotărârea CtEDO din 08 martie 2016 în cauza Morari contra Republicii Moldova nr. 65311/09. 8 March 2016 [on-line]. Disponibil: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„itemid”:\[„001-161369”\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„itemid”:[„001-161369”]})
31. Hotărârea Curții Constituționale nr. 21, din 22 iulie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit. b) din Codul penal, a articolelor 7 alin. (7), 39 pct. 5), 313 alin. (6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit. d) și 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție [online]. Disponibil: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=587>

32. IONĂȘEANU, E. V. Procedura începerii urmăririi penale. București: Ed. Militară, 1979. 250 p.
33. KLEMENCIC, G. Analiza Legii Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații. Strasburg. 2006. 81 p.
34. LAZĂR, A. Supravegherea procurorului asupra actelor premergătoare. Activitatea informativ-investigativă a poliției judiciare și materializarea ei în mijloace de probă. In: Dreptul. 2005, nr. 1, pp. 195-196. ISSN 1018-0435.
35. Legea Republicii Moldova cu privire la Centrul National Anticorupție, nr. 1104-XV din 06.06.2002. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2002, nr. 91-94/668 din 27.06.2002 [on-line]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=66260&lang=ro
36. Legea Republicii Moldova privind statutul ofițerului de urmărire penală, nr. 333 din 10.11.2006. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2006, nr. 195-198, pp. 10-14.
37. Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2012, nr. 113-118, pp. 6-13.
38. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului, nr. 320, adoptată la 27 decembrie 2012. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013, nr. 122-109/142 din 02.03.2013 [on-line]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=95281&lang=ro
39. Legea Republicii Moldova Cu privire la Procuratură, Nr. 3 din 25.02.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2016, nr. 69-77, pp. 8-27.
40. NEAGU, I., DAMASCHIN, M. Tratat de procedură penală. În lumina noului Cod de procedură penală. Partea specială. București : Ed. Universul Juridic, 2015. Vol. 2. 676 p. ISBN 978-606-673-385-4.
41. Ordinul : nr. 121/254/286-0/95 : Privind evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Chișinău, 2008. 245 p. ISBN 978-9975-78-660-7.
42. OSOIANU, T., ORÂNDAȘ, V. Procedură penală. Partea generală : Curs universitar. Chișinău, 2004. 255 p. ISBN 9975-9835-5-3.
43. Recomandarea nr. 38 Cu privire la acțiunile procesuale care pot fi efectuate din momentul sesizării sau autosesizării organului

- competent pînă la declanșarea urmăririi penale [on-line]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=60
44. Recommendation Rec(2005)10 of the Committee of Ministers to Member States on „Special Investigation Techniques” in Relation to Serious Crimes Including Acts of Terrorism [on-line]. Disponibil: <http://www.refworld.org/docid/43f5c6094.html>
 45. ȘTERBEȚ, V., AVRAM, M., POPOVICI, T. et al. Ghidul judecătoreului de instrucție. Agenția pentru Susținerea Învățămîntului Juridic și a Organelor de drept „Ex Lege”. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2007. 663 p. ISBN 978-9975-79-452-7.
 46. THEODORU, Gr. Tratat de Drept procesual penal. București : Ed. Hamangiu, 2013. 660 p. ISBN 978-606-522-441-4.
 47. UDROIU, M. et. al. Codul de procedură penală : Comentariu pe articole. București : Ed. C.H. Beck, 2015. 1691 p. ISBN 978-606-18-0409-2.
 48. UDROIU, M. Procedură penală. Partea specială. București : Ed. C.H. Beck, 2015. 794 p. ISBN 978-606-18-0451-1.
 49. VOLONCIU, N. et al. Noul Cod de procedură penală comentat. București : Ed. Hamangiu, 2015. 1542 p. ISBN 978-606-27-0312-7.
 50. VOLONCIU, N. Tratat de procedură penală. Parte generală. Vol. I. București : Ed. Paideia, 1993. 505 p. ISBN 973-9131-01-8.
 51. VOLONCIU, N. Tratat de procedură penală. Parte specială. Vol. II. București : Ed. Paideia, 1994. 503 p. ISBN 973-9131-24-7.
 52. АГУТИН, А. В. Мирозозренческие идеи в уголовно-процессуальном доказывании : Автореф. дис. докт. юр. наук. Нижний Новгород, 2005. 52 p.
 53. БОЗРОВ, В. Результатам ОРД – статус доказательств. В : Законность. 2004, nr. 12, pp. 23-25. ISSN 0869-4486.
 54. ГАЛКИН, К. С. Оперативно-розыскное обеспечение раскрытия и расследования бандитизма : Автореф. дис. ... канд. юр. наук. Москва, 2006. 22 p.
 55. ГРИГОРЬЕВ, В. Н., ПОБЕДКИН, А. В., ЯШИН, В. Н. Справочник следователя. Москва, 2008. 747 p. ISBN 978-5-699-21229-3.
 56. ЗАХАРЦЕВ, С. И. Оперативно-розыскные мероприятия. Санкт-Петербург : Юридический Центр Пресс, 2004. 257 p. ISBN 5-94201-342-X.
 57. ЗЕМСКОВА, А. В. Правовые проблемы использования ре-

- зультатов оперативно-розыскной деятельности в уголовно-процессуальном доказывании : Автореф. дис. ... канд. юр. наук. Москва, 1998. 20 р.
58. КАРАМЫШЕВ, Д. А. Организационно-правовой механизм обеспечения допустимости доказательств в досудебном производстве : Автореф. дис. ... канд. юр. наук. Москва, 2009. 21 р.
59. КОВТУН, В. Н. Судебный контроль в уголовном судопроизводстве России: понятие, сущность, формы : Автореф. дис. ... доктора юр. наук. Нижний Новгород, 2002. 59 р.
60. КОЗУСЕВ, А. Надзор за исполнением законов в оперативно-розыскной деятельности В: Законность. 1997, nr. 2, pp. 19-22. ISSN 0869-4486.
61. КУРЫШОВ, И. С. Прокурорский надзор за исполнением законов субъектами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, дознание и предварительное следствие в органах внутренних дел : Дис. ... канд. юр. наук. Рязань, 2005. 301 р.
62. ЛОПУХИНА, Н. Г. Прокурорский надзор как одна из важнейших гарантий обеспечения конституционного права личности на тайну телефонных переговоров. В: Закон и право. 2001, nr. 6, pp. 8-11. ISSN 2073-3313.
63. МИХАЙЛОВ В. А., САМОДЕЛКИН С. М. Прокурорский надзор за исполнением законов органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность : Учебное пособие. Волгоград, 1995. 64 р.
64. МИХАЙЛОВ, В. И., ФЕДОРОВ, А. В. Таможенные преступления: уголовно-правовой анализ и общие вопросы оперативно-розыскной деятельности. Санкт-Петербург, 1999. 324 р. ISBN 5-93292-006-8.
65. НИКОЛЮК, В. В. и др. Федеральный закон об оперативно-розыскной деятельности : Научно-практический комментарий. Отв. Ред. Екатеринбург : Зерцало-Урал, 1997. 58 р. ISBN 5-7998-0007-9.
66. ОСИПКИН, В. Н. Прокурорский надзор за оперативно-розыскной деятельностью : Учебное пособие. Санкт-Петербург, 2001.
67. СААКЯН, А. Г. Организационно-правовой механизм

использования результатов оперативно-розыскной деятельности в отечественном досудебном производстве : Дис. ... канд. юр. наук. Нижний Новгород, 2010. 212 р.

68. УЛЬЯНОВ, В. Г. Государственное обвинение в российском уголовном судопроизводстве (процессуальные и криминалистические аспекты) : Автореф. дис. ... доктора юр. наук. Краснодар, 2002. 58 р.
69. ШУМИЛОВ, А. Ю. Курс основ оперативно-розыскной деятельности : Учебник. Москва : Изд. Дом Шумиловой И. И., 2008. 367 р. ISBN 5-89784-102-0.

Ion COVALCIUC

CONTROLUL ȘI VALORIFICAREA
MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII ÎN PROCESUL PENAL

Curs universitar

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Covalciuc, Ion.

Controlul și valorificarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal: Curs universitar / Ion Covalciuc. – Chișinău: S. n., 2022 (Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei "Ștefan cel Mare"). – 77 p.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Referințe bibliogr. la sfârșitul temelor.

ISBN 978-9975-135-58-0 (PDF).

343.13(075.8)

C 80